Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hэз гарана | № 280 (15603) | 1980 оной декабриин 6, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ПРОЕКТЫН МҮР БҮХЭНИИЕ ШУДАЛХА

Партиин XXVI сьездын үзэмжэдэ табигдаха «1981 — 1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй» КПСС-эй ЦК-гай тэмдэглэбшэ аалгаан проект совет арад зоной гүнзэгы анхарал татажаар. Энэ түүхэтэ документ юрын ажалша хүнэй, совет эрхэтэй оүхэнэй амгалан тайбан оршон байдалда аза жаргалтай здлэхэ, түрэл Совет сроноо бүри баян дэлгэр болгохо зорилгоор хараата түсэб мүн болоно. Түс проект гансашье маанай ороной арад зоной бэшэ, харин бүхы дэлхэйн арадуудай анхарал татажа, гэрэлтэ hайхан ерээдүйн түлөө тэмсэлдэгэй урма зориг бадаруулна. Энэ удэрнүүдтэ хаанашье— ажалша коллективүүдтэ, дээдэ hургуулиин аудитори соо, удирдлагатэй суглаан дээрэ, хүдөегэй соёлой байшанда гү,— улаан буланда — ямаршье мэргэжэлтэй, ямаршье наадалтай байг — хүн зон бүлтадаа проектын гэрэлтэ hайхан зүүдые дабтан дабтан уншажа, өөрынгөө ухаан бодол, санаа эрмэлзэл партиингаа хараа түсэбтэй таhаршагүйгөөр хуваалцажо, урма баяр түгсөөр урагшаа шэртэнэ.

Түрэл турымнай саашадаа hалбаран хүгжэлтын түсэбэй проект дотор хүн бүхэнэй, ажалша коллектив, ажахын hалбарин, хизаар нютаг, республика бүхэнэй үүргэнь ба hуурин тодорхоилогдоhон, саашадаа дабшалтынь үргэн hайхан харагдана зам заагдаhан байха юм. Ушар тиимэhээ түс проект бүхэн арадай hонирхол үүсхэжэ, нарин нягтаар зубшэгдэжэ, партиимнай эрэлжээтэ съезд дээрэ баталагдажа, гансашье арбан нэгэдэхи табан жэлэй бэшэ, зүгөөр аяар арбан жэлэй туршада коммунис байгуулалтымнай программа болохонь юм.

hайхан манай республикын арбадахи зарлалай Верховно Советэй хоёрдохи сесси боложо, Буряадай АССР-эй 1981 оной Экономическа ба социальна хүгжэлтын түрэнэй түсэб, республикын 1981 оной Түрэнэй бюджет баталагдаба. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбүүдые бэелүүлэхэдэ партиин холын хараата зорилгые гүйсэдхэлгын найдаатай эхин болохо ёhотой гээд республикымнай Верховно Советэй депутатууд тэмдэглээ.

— Байгал-Амарай түмэр замаар үргэлжэдэнь поезднуудые ябуулха гээд проект дотор бэшэгдэhэн мүрнүүд бидэнэй, БАМ-ай баригдагшадэй, зүрхэндэ сэдьхэлэй баяр, урма зориг, үшөошье hайнаар удэлхэ эрмэлзэл түрүүлнэ, — Верховно Советэй сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, «Нижнеангарскстроймаш» үндэстые эрхилэгшэ, Социалис Ажалай Герой депутат Ф. В. Подковский мэдүүлээ. — Мэнай агуухэ барилгада хабаатай бүхэн түрэн түрын, түүхэтэ удха шанартай даабари дүргэжэ байhанаа эли тодоор мэдэрнэ. БАМ баригдажа, ороной зүүн зүгтэхи асари ехэ баялигуудые коммунизм байгуулагада зорюулха, энэ хараалагдаhан зорилгонуудые хүндэлэн хүргэлгэдэ хубитаяа оруулха гээшэмнай наргин юрэг мүн, — гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Интэжэ хүн бүхэн түрэл партиингаа түсэбүүдые өөрынгөө хубинон хэрэг шэнэдэр бодожо, тэдэнние хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхын түлөө ажалладаг байhаниинь элитэ.

Арбадахи табан жэлэй hүүлшын удэрнүүд үлэбэ. Олониитэй мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд удэр бүри ажалай амжалтануудые тухай, табан жэлэйнгээ түсэб болзорhоокь үрид түргэhэн коллективүүд түрүү хүнүүд тухай материалнуудые нийтэлнэ. Ажалай түрүүшүүл партиин XXVI съездын шийдэлдэ абаhан социалис уялгануудые бэелүүлхын түлөө олондо арадай социалис мүрысөөндэ оролсоод, туйлаhан ажалтануудые тухайгаа элидхэнэ. Олон мянгаад хүнүүд арбан нэгэдхи табан жэлэй тоосоогоор хүдэлжэ эхилhээр үнинэй. Тэдэ ажалай тэмсэлэй манлайда урдынхидаал адли коммунистнууд дабшажа, олониитэдэ үльгэр жэшээ харуулна. Хэрэгсэлнүүдэй болон залан жолоодолгын системэнүүдэй министерствын мэдэлэй предприятинууд, эмхи зургаануудаа арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые болзорhоонь үрид дүүргэбэ. Түсэбтэ табан жэлэй туршада прибор, оньhон түхеөрэлгэ, автоматизациин хэрэгсэлнүүд, тоолон тодорхойлогын техникэ, бусад продукциинуудые үйлэдбэрилгэ 1,7 дахин ехэ болоhон байна. Тиихэдэ ажалай бүтээсэ 52 процентээр дээшэлээ. Үйлэдбэрилэгдэдэг продукциин шанар hайжарба. Энээнтэй дашарамдуулан, министерствын мэдэлэй предприяти болон эмхи зургаануудай бүхы хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые, алба хаагшадые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев халуунаар амаршалhан байна.

Ороной прибор бүтээгшэдэй үндэр амжалтада СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Улаан-Удын «Теплоприбор» заводой коллективэй хубита ехэ юм. Тэдэнэр табан жэл соо 68 миллион 280 мянган түхэригэй валовой продукци гаргаха түсэбөө байгша оной ноябриин 19-дэ сүм дүүргээhэн. Эгээл иимэhээ түс заводойхид Л. И. Брежневэй халуун амаршалгые урма баяртайгаар угтаhан юм.

Уржадэр Улаан-Удын «Теплоприбор» заводой нэгэдэхи халаанай хүдэлмэриин сагай дүүрэхэдэ, хабсаралгын цех соо нүхэр Л. И. Брежневэй амаршалгада зорюулагдаhан баярай митинг болобо. Парткомой секретарь Анатолий Алексеевич Варфоломеев митингые нээжэ, заводой директор Владимир Бадмаевич Нимаевта үгэ үгэбэ.

— Манай заводой коллектив үйлэдбэриингөө участок бүхэндэ үргэн дэлисэтэй социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, ажалдаа hайн амжалтануудые туйлаба. Жэшээлхэдэ, байгша оной продукци худалдалгые 1975 онойхитой сасуулбал, 38,6 процентээр дээшэлээ. Тиихэдэ товарна продукци үйлэдбэрилгэ 1975 онойхидо орходоо 55,3 процентээр ехэ болоhон байна. Ерэхэ табан жэлдэ манай урда ехэ зорилгонууд табигдана. Бидэнэр жэлдээ 20 миллион түхэригэй продукци гаргадаг болохо ёhотойбди. Тиихэдэ бүхы продукциимнай 69,9 процентнь Шанарай тэмдэгтэй байха, — гэжэ В. Б. Нимаев хэлээд, заводойнгоо ажалшадые үшөө hайнаар хүдэлхыень уряалба.

Удаань 23-дахи цехэй токарьнуудай бригадир Константин Игнатьевич Матвеев үгэ абажа, коллективэйнгээ ажал хэрэг тухай тобшохоноор хэлээд, ерэхэ табан жэлдэ продукциингаа 98 процентыень түрүүшын шалгалтаар тушааха зорилго урдаа табиhан тухайгаа мэдүүлбэ.

27-дохи цехэй токарь Анатолий Константинович Вейсмат, заводой ахамад конструктор Юрий Николаевич Глухоедов, 21-дахи цехэй слесарь Василий Лемзяков, гагнууршан Галина Булгаевна Соктоева гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, тэдэнэй хүдэлдэг коллективүүдтэ Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект зубшэн хэлсэгдэжэ, олоной hайшаалда хүртэнэ гэжэ тэмдэглэбэ.

Г. Б. Соктоева иигэжэ хэлэбэ:

— Эдэ үдэрнүүдтэ манай хабсаралгын цехэй үйлэдбэриин участокуудта КПСС-эй ЦК-гай проект зубшэн хэлсэгдэнэ. Прибор бүтээлгэ тухай мүрнүүд бидэндэ тон дүтэ байна. Тэндэ манай үйлэдбэриие улам хүгжөөхэ, продукциин шанар дээшэлүүлхэ тухай бэшээтэй. Тиимэhээ манай коллектив эдэ үгэнүүдые үнэн зүрхэнhөө hайшаажа, партиин даабаринуудые дүүргэхэбди гэжэ үгээ үгэнэ.

Митингдэ хабаадагшад заводойнгоо бүхы коллективэй эрмэлзэл зориг харуулжа, шэнэ социалис уялгануудые абаба. Тиигэжэ, заводойхид байгша оной дүүрэтэр түсэбhөө гэдуур үшөө 100 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ, продукци худалдаха талаар жэлэй түсэб декабриин 29-дэ дүүргэхэ гэhэн зорилго урдаа табиба.

Д. МУНКУЕВ.
ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Г. Б. Соктоева. Митингын үедэ.
С. БАЛДУЕВАЙ фото-зурагууд.

ПАРТИИН ХАРАА ТҮСЭБҮҮД—БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

УРМА ЗОРИГ БАДАРУУЛНА

КПСС-эй ээлжээтэ XXVI съездын үзэмжэдэ табигдаха «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тухай проектые уншаад байхадаа, сэдьхэлни баяраар халина. Юуб гэхэдэ, тус проект дотор хараалагдаhан хэмжээнүүд совет арадай ажабайдалые улам hайжаруулха гэhэн удхатай. Үйлэдбэридэ шэнэ оньhон түхеөрэлгэнүүдые нэбтэрүүлхэ, автоматизаци хэрэглэхэ тухай үгэнүүд намда, минии нүхэдтэ тон дүтэ байна. Юуб гэхэдэ, бидэнэр хабсаргагша-таблагшад мүнөө үедэ ехэнхи ажалаа гараараа хэнэбди. Цехтэмнай дүршэл шадабарн ехэтэн хүдэлмэришэд олон. Илангаала В. Л. Торопов, Н. Ф. Коновалов гэгшэдэй 'хүтэлбэрилдэг бригадууд.дай гэшүүд эрхим hайнаар хүдэлиэ. Гэбэшье бидэнэр ажалайнгаа үрэ дүнгүудые hанаhандамнай үшөөл хүрэнэгүй гэжэ тоолонобди. Тиимэhээ ерэхэ табан жэлдэ манай агрегатна цехтэ оньhожоруулга хэгдэхэ гэжэ ехээр найданабди.

Партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект манай заводой үйлэдбэриин участок бүхэндэ зубшэн хэлсэгдэнэ, hайшаагдана, хүнэй зүрхэ сэдьхэлдэ үрма зориг бадаруулна. Тиимэhээ манай коллективтэ түрэл партиингаа холын хараата сэсэн мэргэн политикада харюу болгон, үшөө hайнаар хүдэлхые эрмэлзэнэ.

П. БАТОЕВ,
авиацнонно заводой хабсаргагша-таблагша.

НЭГЭН hАНАЛТАЙГААР

КПСС-эй XXVI съездые зарлаха тухай партиин ЦК-гай октябриин Пленумэй тогтоолые манай совхозой коммунистнууд, бүхы хүдэлмэрилэгшэд баяр баясхалантайгаар хүлеэн абаhан байна. Тиигэхэтэеэ хамта түрэл партиингаа энэ дээдын ехэ хуралдаае нэрэтэй солотойгоор угтаха эрмэлзэлтэй байhанаа нэгэн hаналтайгаар мэдүүлhэн бэлэй.

Арбадахи табан жэлнай мэнэ барагдахань. КПССЭй XXV съездын шийдхэбэринүүдые бэелүүлэн, совхозоймнай ажалшад хэды хүндэ хүшэр сагай ушараашье hаань, энэ хугасаада арга боломжынгоо зэргээр яhала гэмгүй алхам урагшаа хэhэн байна. Энэ хубилалта хадаа иматтал Коммунис партиин, Совет правительствын үргэн ехэ туhаламжын, халуун анхаралай аша туhаар туйлагдаа гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй.

«1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тухай партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект эдэ үдэрнүүдтэ хэблэлдэ толилогдобо, радио болон телевиденеэр дамжуулагдаба. Иигэжэ партиин энэ үндэhэн шухала документ Үргэн ниитын зубшэн хэлсэлгэдэ табигдаба гээшэ.

Ерээдүйдэ бэелүүлэгдэхэ зорилгоёо тодорхойлходоо, партимнай улад зонтоёо хараа бодолоо хубаалдан, үргэнөөр зубшэн хэлсэхые, ажаглалта болон дурадхалнуудаа үгүүлхыень хододоо урялдаг хэтэдээ мүнхэжэhэн ёhо гуриймтай ха юм даа. Тэрэл залан сэхэ замаа батаар баримталан, арбан нэгэдэхи табан жэлэй ороной экономическа болон социальнэ хүгжэлтын түсэбэй проектые оолониитын анхаралда табиба бшуу.

Ажахынгаа бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ энэ проектын гол үндхые, оронойнгоо саашанхи хүгжэлтын уг зорилгые тайлбарилан ойлгуулха гээшэ парткомой, партийна эхин организациинуудай мүнөөдэрэй шухала хэрэгынь болоод байна. Ушар тиимэhээ мүнөө агитаторнууд, политинформаторнууд суг хүдэлдэг нүхэдтөө проект уншалга эмхидхэжэ байна. Иигэhээр лэ ажалшадай хамтын суглаануудаа, олоной хабаадалгатай хөөрэлдөөнүүд боложо эхилхэ зэргэтэй. Проектын үргэнөөр зубшэгдэхэ байhаниинь мэдээжэ.

Ю. ДАШИЕВ.
Хөрийн районой Анаагай совхозой парткомой секретарь.

КПСС-эй ЦК-да ЗҮБЛӨӨН БОЛОБО

Түбэй газетэнүүдэн, журналнуудай, телевидени болон радио-дамжуулгын, хэблэлнүүдэй, мүн үзэл сурталай бусад эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэн, союзна республиканудай Компартинуудан ЦК-нуудан, КПСС-эй хэдэн райкомууд болон обкомуудан пропаганда ба агитацийн таhагуудые даагшанарай зүблөөн КПСС-эн Центральна Комитедтэ болобо.

«1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проектые бүгэдэ арадай зубшэн хэлсэжэ эхилhэнтэй дашарамдуулан, олониитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй ба үзэл сурталай хүдэлмэри эмхидхэхэ зорилгонууд зубшэн хэлсэгдэhэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих элидхэл хэбэ. КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. В. Зимянин зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаа.

«1981 — 1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые» олоной дунда зубшэн хэлсэлгэдэ, КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөс хүгжөөлгэдэ үргэн ниитэ арад зоной политическэ ба ажалай үүсхэл эдэбхине дэшэлэүүлхэ хэрэгтэ олониитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд ехэ үүргэ дүүргэдэг байна гэжэ зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдэбэ.

(ТАСС).

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ

СССР-эй НҮҮРhЭНЭЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИЙН МИНИСТЕРСТВЫН ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ «РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ШАХТЕР» ГЭhЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Нүүрhэнэй промышленностиин талаар габьяатай байhанаинь түлөө олон хүнүүдтэ **«РСФСР-эй габьяата шахтер»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо. Тэрэ тоодо:

Буряадай АССР-hээ

Балалаешников Петр Васильевичта — «Востсибуголь» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй Холбоолжоной уурхайн экскаваторай экипажай бригадир.

РСФСР-эй Верховно Советэн Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва,
1980 оной декабриин 4.

СҮМ hАЙШААН ДӨМЖӨНӨ

Ороноймнай Прибор бүтээлгын, автоматизациин хэрэгсэлнүүдэй болон залан жолоодолгын системэнүүдэй министерствын мэдэлэй предприятинууд, эмхи зургаануудаа арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые болзорhоонь үрид дүүргэбэ. Түсэбтэ табан жэлэй туршада прибор, оньhон түхеөрэлгэ, автоматизациин хэрэгсэлнүүд, тоолон тодорхойлогын техникэ, бусад продукциинуудые үйлэдбэрилгэ 1,7 дахин ехэ болоhон байна. Тиихэдэ ажалай бүтээсэ 52 процентээр дээшэлээ. Үйлэдбэрилэгдэдэг продукциин шанар hайжарба. Энээнтэй дашарамдуулан, министерствын мэдэлэй предприяти болон эмхи зургаануудай бүхы хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые, алба хаагшадые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев халуунаар амаршалhан байна.

Ороной прибор бүтээгшэдэй үндэр амжалтада СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Улаан-Удын «Теплоприбор» заводой коллективэй хубита ехэ юм. Тэдэнэр табан жэл соо 68 миллион 280 мянган түхэригэй валовой продукци гаргаха түсэбөө байгша оной ноябриин 19-дэ сүм дүүргээhэн. Эгээл иимэhээ түс заводойхид Л. И. Брежневэй халуун амаршалгые урма баяртайгаар угтаhан юм.

Уржадэр Улаан-Удын «Теплоприбор» заводой нэгэдэхи халаанай хүдэлмэриин сагай дүүрэхэдэ, хабсаралгын цех соо нүхэр Л. И. Брежневэй амаршалгада зорюулагдаhан баярай митинг болобо. Парткомой секретарь Анатолий Алексеевич Варфоломеев митингые нээжэ, заводой директор Владимир Бадмаевич Нимаевта үгэ үгэбэ.

— Манай заводой коллектив үйлэдбэриингөө участок бүхэндэ үргэн дэлисэтэй социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, ажалдаа hайн амжалтануудые туйлаба. Жэшээлхэдэ, байгша оной продукци худалдалгые 1975 онойхитой сасуулбал, 38,6 процентээр дээшэлээ. Тиихэдэ товарна продукци үйлэдбэрилгэ 1975 онойхидо орходоо 55,3 процентээр ехэ болоhон байна. Ерэхэ табан жэлдэ манай урда ехэ зорилгонууд табигдана. Бидэнэр жэлдээ 20 миллион түхэригэй продукци гаргадаг болохо ёhотойбди. Тиихэдэ бүхы продукциимнай 69,9 процентнь Шанарай тэмдэгтэй байха, — гэжэ В. Б. Нимаев хэлээд, заводойнгоо ажалшадые үшөө hайнаар хүдэлхыень уряалба.

ЭРДЭМЭЙ ОРЬЁЛ ӨӨДЭ

Ерэхэ табан жэлдэ, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ оронойнгоо экономическа, социальна хүгжэлтын ямар ехэ үндэртэ хүрэхэ байhан тухайнь газетэ-хэблэлдэ уншажа, баясан ойлгобобди. Табан жэл бүхэн түрэл ороноймнай дабшалта, дэбжэлтын шэнэ гайхамшаг шата боложо үгэдэг гэжэ мэдэнэбди.

КПСС-эй ЦК-гай тунхаглаhан проект дотор эрдэм наука хадаа «совет обществын саашанхи дэбжэлтын шухалын шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, мүн эршэмтэйгээр хүгжэхэ замда экономнкые түргэнөөр оруулха хэрэгтэ бүри ехээр зорюулагдаха ёhотой» гээд онсологдоно. Гол зорилгонуудые бэелүүлхэ бодото арга замуудые дурадхан тодорхойлно. Тэрэ тоодо ниитын эрдэм наукын саашадаа хүгжэхэ шэглэлнүүдые хараалhан байна. СССР-эй Науканнуудай Академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай — түүхын, зүүн зүгэй оронуудые шэнжэлгын, хэлэ, бэшэгэй, уран зохёолой, социологиин болон философиин — энэ табан таhагаймнай эрдэмтэд, бүхы хүдэлмэрилэгшэд үнгэрhэн арбадахи табан жэл соо хэhэн бүтээhэнээ бүридхэн согсолжо, туд тудтань тодорхойгоор тобшолжо, тоосоонуудаар саг болзор соонь бэлдэжэ, дүүргэжэ байна.

Партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэhэ hуури дээрэ зохёогдоhон холын хараата түсэб, хэмжээ ябуулгануудаа ямар таhагай ямараар бэелүүлhэн тухай, тохёолдоhон дутуу дунданууд тухай партийна суглаан дээрээ манай институдай коммунистнууд нилээд эдэбхитэйгээр зубшэн хэлсээ. Тиигээд арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бэелүүлхэ түсэбөө «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай холын хараата, гүн удхата проект дотор заагдаhан гол шэглэлнүүдые баримталан зохёожо байнабди. Манай институдай талаар үзэхэдэ, жэшээнь, социально-экономическа асуудалаар, хүн зониие коммунис ёноор хүмүүжүүлгын, хүнэй алн бүхы талаараа тэгшэ тааруулгаар урган хүгжэлгын, ажабайдалай социалис шэнжэ шанарые улам гүнзэгырүүлэн дэлгэрүүлгын болон бусад анхабтар шухала ажал хүдэлмэри хараалагдаха байна.

Тиигээд бидэ нэн түрүүндэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй хүгжэлтэ дэбжэлтэ тухай партиингаа ЦК-гай табижа үгэhэн проектые республикынгаа хото город, районуудаар ябажа, хүн зондо ойлгуулжа үгэхэ, зубшэн хэлсэлгэдэнь эдэбхитэй шударгыгаар хабаадалсаха байнабди.

Ш-Ж. ЧИМИТДОРЖИЕВ,
Буряадай Ниитын эрдэмэй институдай парткомой секретарь, түүхын эрдэмэй кандидат, доцент.

АМЖАЛТА, ИЛАЛТЫН ЗАМААР

Совет үнүүд коммунис байгуулалтада алдарта амжалтануудые туилажа, ехэ хараа түсэбүүдтэйгээр КПСС-эй XXVI съездые угтажа байна. «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй» проект дотор ороноймнай хараа түсэбүүд асари ехэ байна. Ороноймнай ажалшад Октябриин Эхэ ороной амжалтануудай ороноймнай омогорхолоор сэдьхэлээ хилижа, эдэ асари ехэ түүхэтэй танилсажа байна. Тэдэнэн хүсэн, бодото дээрэнь ажалай гүйцэтгэлгын эрхэ нүхэсэл совет хүн бүхэнэй габшагай ёhаа эшэ үндэhэтэй бшуу.

МОСКВА. Газетэ гартаа ороно хүнүүд метро соо ажалаа. Энэ хадаа нинслэлэй юрын үзэгдэл болоно. Тиигээд декабриин 2-то ушар илангаяа олон ажалшад Юуб гэхэдэ, Гол шэглэлэй проект хэблэлдэ табигдаhан байгаа. Түрэл XXV съездын делегат, социалис Ажалай Герой В. Павловский ажалдаа ошохо замдаа энэ документтэй танилсажа эхилээд, харин үдын хоол барилгын забhарлалай үедэ нүхэдтэеэ түрүүшынгээ hанал бодолые андалдаба.

— Бидэнэй хүн бүхэн арбадахи табан жэлэй түсэбүүдые бэелүүлхын түлөө эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна, — гэжэ хүдэлмэришэн тэмдэглэбэ. — Табан жэл тиимэшье ехэ саг бэшэ, гэбэшье тэрэ ажабайдалда ямар ехэ хубилалтануудые оруулаа гээшэб! Наада захынь, манай цехые абажа харая. Программна хүтэлбэрилгэ жолоодолготой станогууд бии болоо. Хүдэлхэдэшье хүнгэн, урматай. Түсэбтэ табан жэл эдэнэй хүн бүхэндэ ехэ юумэ үгөө. Жэшээнь, 200 гаран хүн шэнэ гэр байрада нүүжэ ороо. Зохёон байгуулгын шэнэ программа арад зоной ажабайдалые hайжаруулха талаар партиин стратегическэ хараа шэглэлые үргэлжэлүүлнэ.

ЗИЛ-эй хүдэлмэришэд Гол шэглэлнүүдэй проектые ехэ hонирхолтойгоор зубшэн хэлсэбэ. ЗИЛ-эй алдарта ёhо заншалнууд арьбадхагдаха юм! — гэжэ автомобиль бүтээгшэд мэдүүлhэн байна.

ЛЕНИНГРАД. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ «ЛОМО» гэдэг оптико-механическа нэгэдэлэй пропагандист А. Беспалов суггаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө, олон хэhэгээр гарадаг газетын урдын номерые хэрэглээ.

Габшагай ажалайнгаа түлөө Эхэ ороной нгоо үндэр дээдьн олон шагналда хүртэhэн, СССР-эй Үгрэнэй шангай лауреат болоhон ажалай ветеран табин жэлэй турша соо предприятида хүдэлжэ байнхай. Гол шэглэлнүүдэй проект тухай хөөрэхэдөө, ороной колхозуудта зорюулжа киногой түрүүшын түхеэрэлгэнүүдые 1930 ондо бүтээжэ эхилhэн тухай энэ газетэдэ толилогдоhон мэдээсэлдэ Александр Антонович сугларагшадай анхарал хандуулба.

Урда тээнь А. Беспалов болон тэрэнэй нүхэд медигүүдтэ хэрэгтэй орёо нарин түхеэрэлгэ бүтээжэ дүүргэhэн байгаа. Бусад цехүүдэй коллективүүд квантова генераторнуудые хабсаргана. «ЛОМО» гэhэн тэмдэгтэй түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд дэлхэйн 80 орондо эльгээгдэдэг. Эб найрамдал хамгаалха Ленинградай комитедэй гэшүүн Александр Антонович Польшо, Чехословаки, ГДР болон бусад ороноуудаар ябахадаа, фирмын приборнуудай олондо үргэнөөр hайшаагдадаг байhые хараба. Энээл иимэhээ наhатай хүдэлмэришэн социалис гүрэнүүдтэй тогтоогдодог худалдаа наймаанай, экономическа эрдэм, техникын холбоонуудые хүгжөөхэ тухай хэлэгдэhэн проектын хубида дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэhэн байна.

ТЮМЕНЬ. Шэнэ газетэнүүдые абаашаха вертолёдуудай экипажнуудта дээгүүрээ улаан зурлаатай замай хуудаhа барюулhан байгаа. Энэнь дары түргөөр абаашагдаха ашаан гэhэн удхатай hэн.

«Правда» газетэтэй агаарай онгосонуудан областиин хойто хото городуудта буухатайнь сасуу, вертолёдууд эстафетэ хэлан абажа, хүдэлмэришэдэй посёлогуудта, загаhашадай отогуудта, нефть болон газ олзоборилгын газэрнуудта ошоhон байна. Барилгашад, үрэмдэгшэд, оро үсхэбэрилэгшэд, модо бэлэдхэгшэд, геологууд тэндэ хүлеэжэ байгаа.

(ТАСС).

РАЙОННО ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

ХҮТЭЛБЭРИЛГЫН ОНОЛ АРГАНУУДЫЕ НАРИЖУУЛАН ҺАЙЖАРУУЛХА

Железнодорожно район — республикымнай эгээл хүргэнги промышленна район мүн. Районой газар дээрэ 17 томо предприяти, тэрэ тоодо локомотив-вагон заһабарилгын, авиацконно, прибор бүтээлгын, хүүргэнүүдэн түмэр хэрэгсэлнүүдэй, «Теплоприбор», «Бурятферммаш» заводууд оршодог. Барилгын, мүн барилгын материалнуудан промышленностикин олон эмхинүүд, тэрэ тоодо ханын материалнуудай. Загорско, Улаан-Удын хирпичиисын заводууд, «Бурятжелезобетон» нэгэдэл болон бусад эндэ хүдэлдэг. Түмэр замай, автомобильна транспортын томо томо предприятинүүд олон.

Районой партийна организацийн бүридэлдэ партийн 8082 гэшүүн, гэшүүндэ кандидат ородог. Элдэб шатын Советүүдэй 250 депутат, профсоюзай — 75 мянган, ВЛКСМ-эй 19.2 мянган гэшүүд, арадай хиналтын 4732 эдэбхитэн район дотор тоологдоно.

Железнодорожно районой XXII партийна конференци дээрэ райкомой тоосооно элидхэл КПСС-эй райкомоин нэгэдэхи секретарь нүхэр И. М. ПЫТИН хэлэн байна.

— КПСС-эй XXV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, арбадахи табан жилэй түсэбтэ даабаринуудые бодото дээрэнь бэлүүлхэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ ба хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхэ, партиинаэмхидхэлэй болон политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ партийн райком болон партийна эхин эмхинүүд районойнгоо коммунистнуудай, бүхы ажалшадай хүсэл эрмэлээл, дүй дүршэл ба мэргэжэл шадабарие гүнсэд элсүүлхэ гэжэ оролдоһон байгаа,—гээд элидхэлшэ тоосоогоо эхилээ.

Имагтал тэдэнэй хүсэл оролдолгоор, аша үрэтэй ажалаар районой экономико болон соёл культура урган хүргөө. Арбадахи табан жилэй үедэ үйлэдбэриин гол фоннуудай 75 процентнээ үлүүгээр дээшэлжэ, мүнөө 650 миллион шахуу түхэригэй хэмжээтэй болоод байна. Ажалай бүтээсэ 17 процентээр дээшэлээ, энээнэй ашаар промышленна продукциин ургалтын дүрбэнэн гурбан хубинь абтаа. Энэ үе соо шэнэ 214 зүйлнүүд болон арадай хэрэглэмжын эд бараанууд гаргагдадаг болоо, 13 түхэлэй продукцида гүрэнэн Шанарай тэмдэг олгогдоо.

Ажалшадай эдэбхи үүсхэл бадаруулха талаар партийн райком болон партийна организацинууд бага бэшэ хэшээл оролдолго гаргаа. Табан жилэй эхиндэ ЛВРЗ-гэйхид «Шанарай табан жилдэ — хүдэлмэришэнэй бата найдамтай ажал», мүнөө зун «Партийн XXVI съездэ — габшагай ажалай 26 вахта», прибор бүтээлгын заводой токарь С. В. Ольховатский «Табан жилэй даабаririe—гурбан жил хахад соо», ростовойхидой жэшээгээр «гээгдэгшэдгүйгөөр ажаллаха», локомотивна депогойхид «Шанарай рейснүүд», прибор бүтээгшэд «КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор ургаха» гэһэн үүсхэлнүүдые гаргажа. олониитээр һайшаан дэмжэгдэнэн юм. Хүдэлмэришэн ангиин эдэ түрүү үүсхэлнүүдые бүхы республикымнай ажалшад халуунаар уггаа бэлэй.

— Арбадахи табан жилэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид, эрхим шанартайгаар дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсоһон районой түрүү предприятинууд хэлэһэндэ хүргэжэ, ехэ амжалтануудые туилаа. Табан жилээ дабагшадай дундаһаа «Теплоприбор», үнэн һайханай зүйлнүүд болон дурасхаалта бэлэгүүдые гаргадаг, һэрюун унданом болон партийна организацинууд бага бэшэ хэшээл оролдолго гаргаа. Табан жилэй эхиндэ ЛВРЗ-гэйхид «Шанарай табан жилдэ — хүдэлмэришэнэй бата найдамтай ажал», мүнөө зун «Партийн XXVI съездэ — габшагай ажалай 26 вахта», прибор бүтээлгын заводой токарь С. В. Ольховатский «Табан жилэй даабаririe—гурбан жил хахад соо», ростовойхидой жэшээгээр «гээгдэгшэдгүйгөөр ажаллаха», локомотивна депогойхид «Шанарай рейснүүд», прибор бүтээгшэд «КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор ургаха» гэһэн үүсхэлнүүдые гаргажа. олониитээр һайшаан дэмжэгдэнэн юм. Хүдэлмэришэн ангиин эдэ түрүү үүсхэлнүүдые бүхы республикымнай ажалшад халуунаар уггаа бэлэй.

— Арбадахи табан жилэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид, эрхим шанартайгаар дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсоһон районой түрүү предприятинууд хэлэһэндэ хүргэжэ, ехэ амжалтануудые туилаа. Табан жилээ дабагшадай дундаһаа «Теплоприбор», үнэн һайханай зүйлнүүд болон дурасхаалта бэлэгүүдые гаргадаг, һэрюун ундаһай заводууд, локомотивна депо, 397-дохи СМП, үйлэдбэриин «Труд» гэжэ гуталай нэгэдэл болон «Транссельхозтехника» гэжэ транспортна нэгэдэлые нэн түрүүн нэрлэлтэй. 15 цех, участок, халаан, 116 бригада, үйлэдбэриин 2,5 мянган түрүүшүүл табан жилэйнгээ түсэб гүйсэд бэелүүлһэн тухайгаа үни элидхэнхэй, — гэжэ нүхэр И. М. Пытин элидхэл соогоо онсо тэмдэглэбэ.

Мүнөө үедэ иимэ ехэ промышленна, транспортна болон хангалгын үйлэдбэритэй район дотор ажахы хүтэлбэрилгын болон партийна эмхидхэлэй ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие нягта холбоотойгоор ябуулха, тэрэнэй ашаар үндэр ехэ үрэ дүнгүүдые туйлаха гээшэ онсо удха шанартай болоно ха юм.

Имагтал ажахы эрхилэлгые мүнөө үе сагай эрилтэдэ хүрэмөөр ябуулжа, олониитэ ажалшадай эрмэлээл оролдолые элсүүлжэ шадаһан лэ газарта амжалта туйлагдана гэжэ конференцидэ хабаадагшад тон зүб тэмдэглээ. Эндэ хоёр жэшээ харуулалтай.

«Теплоприбор» завод — түрүү предприятинуудай нэгэн. Арбадахи табан жилэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид район соогоо эгээл түрүүлэн дүүргэжэ шадаһан байна. Ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримда орохын тула бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Ажалай эмхидхэл болон түлөөһэнэй талаар түрүү онол арганууд нэбтэрүүлэгдээ. Мүнөө бүхы хүдэлмэришэдэйнь 43 процент нэгэ нарядаар хүдэлдэг боложо, энээнэй ашаар ажалай бүтээсэ 20 процентээр дээшэлээ.

Заводой дирекци болон партийна организаци мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ харюусамаар эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри ябуулдаг юм. Эндэ политическэ ба экономическа һуралсал һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Политһуралсалай 10 һургуули, экономическа эрдэм шудалха арадай университет хүдэлнэ. Политинформаторнуудай 5 секци, лекторнуудэй бүлэг хүдэлдэг байха юм. Заводой хүтэлбэрилэгшэд коллективэйнгээ дунда хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулна. Эдэ бүгэдын ашаар һүүлэй табан жэл соо, хүдэлмэришэдэйнгөө тоо олон болгонгүйгөөр, продукци бүтээн гаргалгаяа 37 процентээр дээшэлүүлээ, мүнөө бүхы продукциингаа табанай нэгэ хубиие гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэйгээр гаргадаг болоо.

Энээн тухай элидхэл соошье, заводой парткомой секретарь **А. С. Ковалевой** хэлэһэн үгэ соошье дэлгэрэнгыгээр хэлэгдээ.

Харин тад ондоо байдал «Бурятжелезобетон» нэгэдэлдэ үзэгдэнэ. 1975 онһоо хойшо үйлэдбэринь 30 процентээр доошолоо. Материально-техническэ баазыень һайжаруулха талаар биратай юумэн хэгдэнэгүй. Үйлэдбэриин түхеэрэлгэнүүдые һэльбэн шэнэлхын тула холын хараатай, даамгаи хэмжээнүүд абтанагүй. Зургаан жэл удаагаар энэ нэгэдэл түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэнэгүи.

Тоэд иимэ байдалда ороод байхадаа, нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд, коллективүүдэй партийна организацинууд ажал хүдэлмэреэ һайжаруулха, хүдэлмэришэдэй дунда эмхидхэлэй болон ойлгуулламжын хүдэлмэри нарижуулха хэмжээ абаагүй байха юм. Жэшээнь, нэгэдэлэй 4-дэхи филиалда экономическа һуралсал үнгэрһэн жэлдэ эмхидхэгдээгүи байшоо. Тоэд энэ филиалаи директор И. М. Терентьевэи, хэшээлнүүдтээ ябадагүи дээрэһээ, марксизм-ленинизмын үдэшын университедһээ гаргагдаһан тухай элидхэлһээ дуулахада, олон юумэн элиржэ үгэнэ бшуу. Ажахы эрхилэлгэшье, хүмүүжүүлгын хүдэлмэришье адлирхуу байна ха юм даа.

Нэгэдэлэй генеральна директор **Л. И. Бережнои**, конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, олон табан бэрхэшээлнүүдые үни удаан дүрдаад лэ, ажал хүдэлмэреэ һайжаруулха зорилгоор ямар хэмжээнүүдэй абтажа байһан тухай юушье хэлэнгүй гараа. Харин үгынгөө түгэсхэлдэ: «3 автобус ложо үгыт», «Бурятснаб» металлаар лаб хангаха үгэеэ үгэг лэ» гэһэн «ехэ гуйлта» конференци дээрэ хэһэниинь гайхалтай бэшэ.

Хоёр томо предприятинууд —хоёр ондоо үрэ дүнгүүд. Тус жэшээ эдэ предприятинуудта партийна хүтэлбэриин ба ажахы эрхилэлгын ехэхэн илгаатай байһые эли тодоор харуулжа үгөө.

Тиигэжэ районой экономическа хүргэлтын болон соёлой байгуулалтын асуудалнууд али бүхы талаһаа, гүнзэгыгөөр конференци дээрэ шэнжэлэгдэһэн, зүб тобшололнууд хэгдэһэн байна. Ушар иимэһээ ажахые хүтэлбэрилгын онол арганууд нарижуулан һайжаруулгада улам ехэ анхарал хандуулагдаха ёһотой гэжэ онсо тэмдэглэгдээ.

Түсэбэй дүүргэлтын хоиноһоо шанга хиналта табихагүи, түрүүшүүлэй дүй дүршэл тараaха хэрэгтэ еһын тэдыгээр хандаха, үйлэдбэриин хүсэнүүдые гүйсэд ашаглахагүи, ажалай үнэтэ сагые миин гээхэ, гээгдэлһээ гарахын тула үсэд нэтэрүүгээр тэмсэхэгүи ушарнууд дайралдана.

Имагтал энээнһээ боложо олохон предприятинууд. 179 бригада, участок, 22 цех түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэнэгүй бшуу. Үнгэрхэдөө түрүү предприятинуудай тоодо ородог авиационно заводой нэгэ зарим албанууд ' жэгдэ һайнаар хүдэлнэгүй. Һара бүри 2—3 цех, 20-ёод мастерска участок, 80—90 хүдэлмэришэд түсэбөө дүүргэнэгүй гэжэ тус заводой парткомой секретарь, делегат **В. К. Агалов** үгэ хэлэхэдээ. мэдэрхэ баатай болоһон байна.

Конференци дээрэ үгэ хэлэһэн делегадууд—ЛВРЗ-гэй слесарьнүүдэй бригадир, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат **В. А. Попов**, прибор бүтээлгын заводой токарьнуудай бригадир, СССР-эй Верховно Советэй депутат **М-Ж. Д. Чернинов**, түрэл коллективүүдэйнгээ ажал хүдэлмэри түхай хөөрэхэдөө, ажалай эмхидхэлэй дутуу дунданууд, үйлэдбэридэ түрүү онол аргануудай, нэн түрүүн бригадна гуримай хангалтагүйгөөр нэбтэрүүлэгдэдэг туша тогтобод. Энээнһээ уламжалан, үдэшэ орой болотор, амаралтын үдэрнүүдтэ хүдэлхэ баатай болонобди, тиигэбэшье ажалай бүтээсэ тон бага байдаг, — гэжэ В. А. Попов шүүмжэлээ.

Дүрбэн жэл арбан һарын туршада 225 миллион түхэриг капитальна барилгада гаргашалагдаа. Ханын материалнуудай Загорско завод, «Бурятферммаш» нэгэдэлэй түрүүшын эллжээн. «Бурятцелинстрой» трестын гол завод, 165 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд. түмэр замшадай больница, 7 столово, 13 магазин, хүүгэдэй комбинат болон бусад барилганууд ашаглалгада оруулагдаа. ТЭЦ нэльбэн шэнэлэгдээ, үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүд байгуулагдаа.

Харин арбан нэгэдэхи табан жэлдэ айхабтар ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр түсэблэгдэнхэй. Илангаяа ехэ юумэн локомотив-вагон заһабарилгын заводто хэгдэжэ, продукци гаргалгань 2,3 дахин ехэ болохоор хараалагдана.

Эдэ бүгэдые хараада абахада, барилгын эмхинүүдэй хүдэлмэриин ехэ удха шанартай байһан элирнэ. Тиимэһээ конференци дээрэ энэ талаао үргэн хөөрэлдөөнэй болоһониинь һайшаалтай.

Барилгые һайжаруулха хэмжээнүүд, мүн хүтэлбэрилгын хэм хэмжээе дээшэлүүлхэ тухай делегадууд —«Бурятгражданпроект» институдай ахамад инженер **Э. М. Содномов**, «Бурятэнерго» управленийн ахамад инженерэй орлогшо **В. А. Невский**, «Востокэнергомонтаж» управленийн бригадир **А. М. Сальников** болон бусад хэлэһэн, таарамжатай дурадхалнуудые оруулһан байна.

Райкомой тоосооно элидхэл дотор түмэр замай болон автомобильна транспортын хүргэлтын асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаа. Локомотивна депо—түрүү предприятинуудай нэгэн. 9 автопредприятиин 8-ниинь түсэбтэ даабаринуудаа ходо дүүргэнэ. Тиигэбэшье түмэр замай Улаан-Удын отделени бүхыдөө ашаа болон пассажиринуудые зөөхэ, вагонуудай эрьесэ хангаха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Эдэ бүгэдые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн, дутуу дундануудые усадхаха, партийн XXVI съездын хүндэлэлдэ шэнэ амжалтануудые туйлаха арга боломжнууд тухай отделениин начальник **В. Н. Воек**, 3-дахи ГАП-ай жолоошон **А. Б. Бадуев**, ЗММК-гай профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ **Т. С. Березовская** болон бусад тогтожо хэлэһэн байна.

Партийно-эмхидхэлэй болон үзэл сурталай хүдэлмэриин мүнөөнэй байдал тухай, мүн тэрэниие үе сагайнгаа эрилтэдэ харюусамаар эрхилхэ, аша үрые дээшэлүүлхэ тухай шууд сэхэ хөөрэлдеен конференци дээрэ болоо. Районой партиина организацийн зэргэнүүд жэлһээ жэлдэ олошорно, залуу хүтэлбэрилэгшэд урган гарана. Политическэ ба экономическа һуралсалда ехэ анхарал хандуулагдажа байнхай. Бүхыдөө иимэ һургуулинуудта 28 мянганһаа дээшэ хүнүүд, тэрэ тоодо 7,5 мянган коммунистнууд эрдэм мэдэсэеэ дээшэлүүлнэ. Авиационно, прибор бүтээлгын заводуудта, локомотивна деподо, «Бурятгражданпроект» институдта болон бусад организацинуудта олониитын һуралсалаһайнаар эмхидхэгдэнхэй гэжэ тэмдэглэгдээ. Тиигэбэшье дутуу дунданууд, шиидхэгдэгсэд асуудалнууд дайралданаар, тэрин тэдэниие усадхаха хэмжээнүүд конференцийн баталсан абаһан тогтоол соо харагдаданхай.

Арадай гэгээрэл, элүүрэл хамгаалга болон соёл күлтурые саашань хүргөөхэ, мүнхүн зоной элдэб эрилтэ тэрэглэмжэнүүдые гүйсэд һаанаар хангаха, залуушуулы коммунис ёһоор хүмүүжүүлэх асуудалнууд дээрэ 40-дэхи һургуулиин багша, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат **Т. И. Ситникова**, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэлэй секретарь **Л. А. Пермякова**, «Бурятателерадиотехника» нэгэдэлэй механик **Ю. И. Баранова**, түмэр замай больницын ахамад врач **Р. Б. Цыденова**, райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ **К. И. Бахрунов** болон бусад үгэ хэлэхэдээ тогтоһон байна.

Конференци дээрэ КПСС-ий обкомой секретарь **А. А. Бадуев** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай харюусагата хүдэлмэрилэгшэ **Н. Я. Бодотов**, облпрофсоведэй түрүүлэгшэ **А. Д. Чукаев**, партийн обкомой промышленностиин таһагые даагша **Л. П. Табаев** конференцийн хүдэлмэриг хабаадаа.

* * *

Шэнээр һунгагдаһан партийн райкомой пленум болоо, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретаряар **И. М. Пытин** секретарьнараар **В. И. Жаев, Б. А. Чеботарев** һунгагдаа.

П. НИМАЕВ.

мөнай тусхай корр.

КОММУНИСТ тухай хоорөөн

ҮРЭМДЭЛГЫН МАСТЕР

Эндэ түрөөшьегүй һаа, манай газар дайдада, хадаулануудта үнэн зүрхэнһөө дүрлажа, түрэл нютаг мэтэ һанадаг болоһон олохон хүнүүдтэй ушарһанби. Тэдэнэй нэгэн — Улаан-Удын «Бурятпромжилводстрой» трестын оньһожоруулагдамал колоннын үрэмдэлгын мастер Павел Васильевич Гонтарь болоно. Түрэл Ростовско областиингоо Пашковско мелиораторнуудан һургуули дүүргээд. Павел Гонтарь манай Буряад нютаг нүүжэ ерээ юм. Тэрэ гэһээр нилээд олон жэлнүүд лубарилдан үнгэрөө ааб даа. Теэд Павел Васильевич үбэл, зуншье илгаагүи өөрынгөө дуратай ажал хэжэ, олоной зүгһоо паншаал магтаалда хүртэжэ ябадаг.

Үрэмдэгшэдэй хүдэлмэри нилээд хүндэ даа. Жэлэй дүрбэн сагта гэр бүлэнөө холо, задагай зайдан байрада байжа хүдэлхэш. Зарим нэгэн иимэ байдал тэсэнгүй ажалаа орхидог юм. Теэд Павел Васильевич хорин табан жэлэй туршада энэл ажалдаа хүдэлжэ, нэгэтэшье ондоо, хүнгэн ажал тухай бодомжолоогүй...

— Мүнөө үшөө бараг болоо гээшэ. Харыт, ямар гоё гэр-вагонтой болоноо гээшэбибди. Эндэмнай телевизор, электро-пеэшэн, холодильник байха. — гээд, тэрэ ехэл урмашан хөөрэнэ.— Ажалнайшье урагшатан болонхон.

Бригадир зүб хэлэнэ. Ажалынь үнэхөөрөөшье урагшатайгаар ябана. Зүгөөр эндэ бригадирай дүй дүршэл, хүтэлбэрилхы шадабариһаа ехэ юумэн дулдыдана. Павел Васильевич эдэ бүгэдэнние һайн ойлгодог, мэдэдэг. Юрэдөөл, тэрэ бригадынгаа эгээл урдаа хараха, зүбшөөл, заабари үгэхэ хүниинь болонхой. Ёһотойл һурган хүмүүжүүлгэшэнь гэхэдэ, алдуу болохогүй. Хэды олон залуушуулые өөрынгөө мэргэжэл шадабарида һургаа, хүмүүжүүлээ гээшэб! Тэдэнэй олониинь мүнөө дүршэлтэй бэрхэ үрэмдэгшэд болонхоо. Тиибэшье һаа, заримдаа Павел Васильевичтаа ерэжэ, элдэб асуудалаар заабари абадаг зандаа. Хүниие хододоо анхаралтайгаар шагнадаг, хэрэгтэй газартань туһалхые оролдодог хаданьлэ нүхэдынь тэрэниие хүндэлдэг шуу.

Тэрэнэй бригадын ажал хэрэгүүд тухай хэлэхэ болоо һаа, иимэ. Мүнөө бригада 1983 оной түсэбөөр ажаллажа байнхай. Байгша оной арбан һара соо тэдэнэр дүн хамта 1653 погонно метр гүнзэгытэй худаг үрэмдэжэ, жэлэйнгээ түсэб нилээд үлүүлэнхэй. Жэшээлхэдэ, тус оньһожоруулагдамал нүүдэл бригадануудта зэргээр жэл соогоо 12 худаг үрэмдэдэг баигаа һаань, Павел Васильевичай хүтэлбэрилдэг бригада 20—25 худаг үрэмдэнэ. Энэ жэлдэ бригада 18 худаг үрэмдэжэ, даабарняа холо үлүүлээ. Харин нёдондо жэлдэ аяар 26 худаг үрэмдэжэ, үһа гаргаа һэн.

Оньһожоруулагдамал колоннын хүтэлбэрилэгшэдтэй хуулзажа хөөрэлдэхэдэмнан Павел Васильевичай даадаг бригадын үрэмдэгшэн худаггуудые республикын алишье районой колхоз, совхозуудта олохот гэжэ найдуулан хэлээ һэн. Арбадахи табан жэлэй туршада тэрэнэи бригада 108 худаг үрэмдөө ха юм.

...Хатуу газар үрэмдэжэ үһа гаргаха гээшэ нилээд хүндэ ажал даа. Үбэлэй үедэ үһанда норохо үшөр тоогүй олон үзэгдэдэг. Зөөлэн газарта дайралдабал, үдэр соогоо 20—30 метр үрэмдэжэрхихэш. Харин шулуутай газарта 5—6 метрһээ холо ошохогүйш. Нэгэ худаг дунда зэргээр 100—150 метр гүнзэгытэй байдаг. Үрэмдэжэ үһа гаргамсаараа, энэ бригадын нэгэл хүниһөө бэшэниинь шэнэ газарта ошожо, бэлэдхэлэй худэлмэри хэжэ эхилдэг юм. Харин үлөөшэдынь 3—4 сүүдхын туршада үһаяа бүлэжэ сэбэрлэдэг. Энэ дүй дүршэлынь ажалайнь саг нилээд алмадаг, бүтээсыень эрид дээшэлүүлдэг байна. Теэд иимэ аша үрэтэй дүй дүршэлыень бэшэ бригадануудайнь үшөол халан абаагүй байдагынь харамтай.

Үрэмдэгшэдэй гаргаһан үһанай хэды ехэ хэрэгтэй байдаг тухай эндэ дурдан хэлэһэнэйшье үлүү ааб даа.

Үһаар дуталдадаг хүдөө нютагай хүн зон үһыень дэмбэрэлтэ аршаан мэтээр хүлеэн абадаг. Гадна энэ үһан мал уһалха, газар ундалуулха хэрэгтэ ехэ шухала удха шанартай бшуу.

— Павел Васильевичай бригадада 5—6 хүн худэлдэг юм. Бригадын гэшүүд үни саг соо суггаа худэлжэ, бэе бэсэ һайн мэдэхэ, эбтэй эетэй коллектив болонхоо. Хүн бүхэн худэлмэридөө харюусалга ехэтэйгээр хандажа, шанар һайнтайгаар тэрэнээ бэелүүлхые оролдодог юм, — гэжэ тус оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын прораб А. Г. Сухарев магтан хэлээ һэн.

Халаанай мастернууд С. Б. Бадмацыренов, В. К. Жарков, жолоошон М. Я. Пономарев гэгшэд оролдосотой һайнаар ажалладаг. Залуушуул — Г. Дульский, Г. Хомяков — богонихон саг соо бэрхэ мэргэжэлтэд болонхой. Энэ бүгэдэ хэрэгтэ бригадирай хубита ехэ. Павел Васильевич ажаллахана ерэһэн залуушуултай нэн түрүүн зохидоор хөөрэлдэжэ, худэлмэриингөө үшар үнгниень ойлгуулдаг. Харин худэлжэ эхилхэдэнь, мэдэхэ, шадаха юумээ дууһынь тэдэндэ дамжуулжа үгэхые оролдодог. Мүнөө тэрэнэй һурагшад өөпэдөө үрэмдэгшэдэй бригадануудые толгойлжо, Павел Васильевич Гонтарьтай анамана мүрысэдэг болонхой. Жэшээлхэдэ, мүнөө ахалагша мастер В. Н. Баиров, бригадирнууд С. С. Максимов, К. М. Мохосоев гэгшэд Гонтарьтай арбаад жэлэй туршада суг ажаллаһан юм.

Коммунист П. В. Гонтарь хододоол түрүү зэргэдэ дабшана. Тэрэ хүнгэн ажал бэдэрдэг хүн бэшэ. Харин хаана хүшэр, бэрхэтэй баидал ушарнаб, тэндэл ажаллахые эрмэлзэдэг юм. Тэрэнэй аша үрэ ехэтэ ажалынь үндэрөөр сэгнэгдэнхэй. Энгэрынь Октябрнин Революцнин, Ажалай Улаан Тугай орденуудмедальнууд шэмэглэнэ. Гадна Павел Васильевич «Буряадай АССР-эй габьяата механизатор» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй.

М. ШАГДУРЖАПОВ.

Улаан-Удын район.

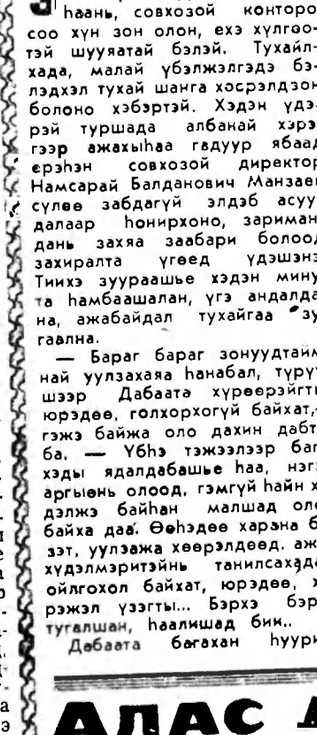

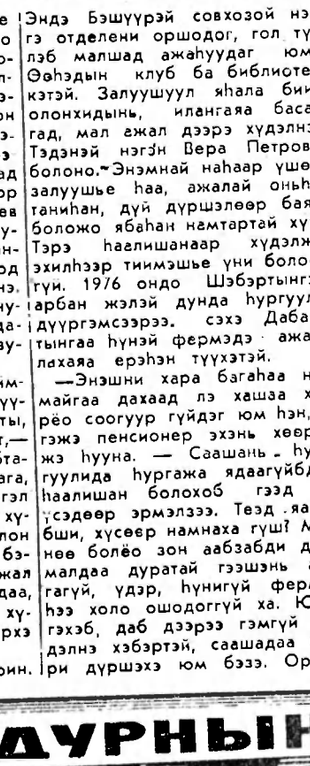

ДАБААТЫН МАЛШАД УРМАТАЙ

ЭРТЭ үглөөгүүр байбашье һаань, совхозой конторо соо хүн зон олон, ехэ хүлгөөтэй шууяатай бэлэй. Тухайлхада, малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл тухай шанга хосрэлдэон болоно хэбэртэй. Хэдэн үдэрэй туршада албакай хэрэгээр ажахыһаа гадуур ябаад ерэһэн совхозой директор Намсарай Балданович Манзаев сүлөө забдагүй элдэб асуудалаар һонирхоно, зариманд захяа заабари болоод захиралта үгеед үдэшэнэ. Тиихэ зуураашье хэдэн минута һамбаашалан, үгэ андалдана, ажабайдал тухайгаа зугаална.

— Бараг бараг зонуудтаймнай уулзахаяа һанабал, түрүүшээр Дабаата хүрөөрэйгты, юрэдөө, голхорхогүй байхат,— гэжэ байжа оло дахин дабтаба. — Үбһэ тэжээлээр бага, хэды ядалдабашье һаа, нэгэл аргыень олоод, гэмгүй һайн худэлжэ байһан малшад олон байха даа. Өөһэдөө хараа бэзэт, уулэажа хөөрэлдөөд. ажал худэлмэритэйнь танилсахадаа, ойлгохол байхат, юрэдөө, хүрэжэл үзэгты... Бэрхэ бэрхэ тугалшан, һаалишад бий..

Дабаата багахан һуурин. Эндэ Бэшүүрэй совхозой нэгэ отделени оршодог, гол түлэб малшад ажаһуудаг юм. Өөһэдын клуб ба библиотекэтэй. Залуушуул яһала бии, олонхидынь, илангаяа басагад, мал ажал дээрэ худэлнэ. Тэдэнэй нэгэн Вера Петрова болоно. Энэмнай наһаар үшөө залуушье һаа, ажалай оньһо таниһан, дүй дүршэлөөр баян боложо ябаһан намтартай хүн. Тэрэ һаалишанаар худэлжэ эхилһээр тиимэшье үни болоогүй. 1976 ондо Шэбэртынгээ арбан жэлэй дунда һургуули дүүргэмсээрээ. сэхэ Дабаатынгаа һүнэй фермэдэ ажаллахаяа ерэһэн түүхэтэй.

—Энэшни хара багаһаа намайгаа дахаад лэ хашаа хорёо соогуур гүйдэг юм һэн,— гэжэ пенсионер эхэнь хөөрэжэ һууна. — Саашань һургуулида һургажа ядаагүйбди, һаалишан болохоб гээд лэ үсэдөөр эрмэлзээ. Тоэд яахабши, хүсөөр намнаха гүш? Мүнөө болёо зон аабзабди даа, малдаа дуратай гээшэнь аргагүй, үдэр, һүнигүй фермэ һээ холо ошодоггүй ха. Юун гэхэб, даб дээрээ гэмгүй худэлнэ хэбэртэй, саашадаа бүри дүршэхэ юм бээ. Оролдохол хэрэгтэй гэдэг хүм, мал дээрэшни өөрөөл оролдоо, хам ороогүй. Яһала ябааб даа. Эдэ залуушуулдашни ходол һануулжа, дурдажа байгшаб. Һалан бү ябагты, үнэн сэдьхэлээрээ оролдожо худэлөөгүйдэ аша үрэ гарахагүй гэхэш...

— Зай хүрөөл даа, эжы, бидэшни оролдожо ябана ха юмбибди, — гэжэ тэндэ һуурһан Вера басаганиинь абяа гараба. — Шэрүүн уларилтай манай нютагай эрхэ байдалда үнеэдэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй бэрхэтэйшье һаа, малаа зүбөөр харуулжа, һайнаар эдэлүүлһэнэй ашаар һу ехээр һаахые оролдоноби...

Нэрээшье, һаалишан Вера басаган үнэн сэдьхэлһээ оролдожо, хамаг хүсэеэ элсүүлэн ажалладаг байна. Нэн түрүүн, бүхы ажалаа тогтоогдоһон гуримай ёһоор саг соонь хэдэг нарин журамтай. Үглөөнэй табан сагта ажалдаа гаража, үнеэдээ һаажа зогсалдаг, удаань үбһэ тэжээлээ үгэжэ үһалдаг. Тиихэдээ үнеэн бүхэнэй ашаг шэмые хараада абажа, харуулна болон эдэлэлгыень тусгаар анхаралтайгаар эмхидхэдэг байха юм.

— Һаажа байһан үнеэдшни бултадаа адли бэшэ, тугаллаһаншье, дэлгэнэжэ ябаһаншье, хүгшэрһэншье, һу шэмынгээ, абари зангай талааршье ондо ондоонууд байдаг, — гэжэ залуу һаалишан үгэеэ үргэлжэлүүлнэ. — Эдэ бүхы өөрсэ илгааень мэдэжэ байгаагүйдэ аргагүй гээд һанагшаб. Үнеэдые эдэлүүлгэ хадаа тон нарин, харюусалгатай хэрэг мүн. Үбһэ тэжээлээ дайралданайнь зэргээр, хэм гуримгүйгөөр тараажархиха гээшэ баһал буруу. Юундэб гэхэдэ, энэ ушарта һу ехэтэй үнеэдтэ бага тэжээл, харин һу багатай гү, али шэргэнһэн үнеэдэгүлүү ехэ тэжээл хүртэжэ болохо. Тиигээ һаа, тэжээлэй килограмм бүхэниие ашаг үрэ ехэтэйгээр гаргашалха гэлсэдэгнай бодото дээрээ худал болошодог...

Энэнь ехэ зүйтэй ха. Ушарынь, нүхэр Петрова эдэ мэтын юрын, тиигэбэшье тон шухала эрилтэнүүдые эрхэ бэшэ бэелүүлдэг тула, һу һааха даабаряа саг үргэлжэ дүүргэжэ шададаг байна. Гадна, ариг сэбэр наринаар сахижа, хамаг ажалаа зоотехническэ заабариин ёһоор хэдэг хадаа һүеэ ехэнхидээ һайн шанартайгаар тушаана. Мүнөө үбһэ тэжээлэй дутамаг, хүшэр бэрхэтэй үбэлжэлгын эхилээд байһан үедэшье үнеэн бүриһөө дунда зэргээр үдэрэй 7—8 килограмм һу һаажа, бусадта жэшээ харуулна. Зүгөөр Вера Николаевна ганса өөрынгөө урдахие, хара амяа хараад лэ ябадаггүи, дэлгэр баян сэдьхэлтэй, хүнгэн шударгы басаган юм. Тиимэл хадаа тэрэ ажалша нүхэдэйнгөө, үргэн олониитын этигэл найдабарида хүртэжэ, үнэгэрһэн һунгалтын үедэ райсоведэй депутадаар һунгагдаһан хай. Бүхыдөө иимэ һургуулинуудта 28 мянганһаа дээшэ хүнүүд, тэрэ тоодо 7,5 мянган коммунистнууд эрдэм мэдэсэеэ дээшэлүүлнэ. Авиационно, прибор бүтээлгын заводуудта, локомотивна деподо, «Бурятгражданпроект» институдта болон бусад организацинуудта олониитын һуралсалаһайнаар эмхидхэгдэнхэй гэжэ тэмдэглэгдээ. Тиигэбэшье дутуу дунданууд, шиидхэгдэгсэд асуудалнууд дайралданаар, тэрин тэдэниие усадхаха хэмжээнүүд конференцийн баталсан абаһан тогтоол соо харагдаданхай.

Арадай гэгээрэл, элүүрэл хамгаалга болон соёл күлтурые саашань хүргөөхэ, мүнхүн зоной элдэб эрилтэ тэрэглэмжэнүүдые гүйсэд һаанаар хангаха, залуушуулы коммунис ёһоор хүмүүжүүлэх асуудалнууд дээрэ 40-дэхи һургуулиин багша, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат **Т. И. Ситникова**, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэлэй секретарь **Л. А. Пермякова**, «Бурятателерадиотехника» нэгэдэлэй механик **Ю. И. Баранова**, түмэр замай больницын ахамад врач **Р. Б. Цыденова**, райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ **К. И. Бахрунов** болон бусад үгэ хэлэхэдээ тогтоһон байна.

Конференци дээрэ КПСС-ий обкомой секретарь **А. А. Бадуев** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай харюусагата худэлмэрилэгшэ **Н. Я. Бодотов**, облпрофсоведэй түрүүлэгшэ **А. Д. Чукаев**, партийн обкомой промышленностиин таһагые даагша **Л. П. Табаев** конференцийн худэлмэриг хабаадаа.

* * *

Шэнээр һунгагдаһан партийн райкомой пленум болоо, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретаряар **И. М. Пытин** секретарьнараар **В. И. Жаев, Б. А. Чеботарев** һунгагдаа.

П. НИМАЕВ.

мөнай тусхай корр.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Байна. Мүн фермэ дээрээ профсоюзайнгаа бүлгэмые хүтэлбэрилдэг тула бүхы малшадайнгаа ажаһуудалаар ходо һонирхожо, шухала шухала асуудалнуудые шиидхэлсэжэ байдаг болонхой.

— Зоной найдабари харюулхын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдонгүй яажа болохоб,— гэжэ Вера урмашан хөөрэнэ. — Түлеэ залһаннаа эхилээд, һанаа сэдьхэлээ хандуулха, зобохо юумэнүүд мундаха бэшэ, миил альгаа дэлгээд һуухадашни юун бүтэхэ һэм. Бүри һая манай үнинэй тугалшан Цыденжаповагай пенсидэ гараха тухай асуудалаар

«МАНАЙ ҮЕИЙН ХҮН» гэһэн конкурсбо ерэһэн очерк

ЖАРГАЛАЙ ЗАМ

ШАРАН НАҺАНАЙ жаргал» гэһэн холбоо үгэ-нуд бии. Заримашуул энээниие жаргаһаа гүйсэхэдөө, ажалаа ажижо амаралтада гараад, ол «хүлөө жижэ, хүйһэндөө божо» хэбтэхэ шэнгеэр һанадаг байжашье магад. Нүгөө зарман хүн боложо түрэһэн, хүлөө шоройдожо ургаһан түл дайдадаа, Эхэ орондоо үүн еһоор дурлажа, ажам ай үглеөгүүр арюухан тунгаг агаарта хөөрэн жэргэн булжамуур шубуухайн ингэхэн дууе гү, али хүргжэн ваһан хото городойгоо од, фабрикануудай задаан, мундуу абяа шэмээе хэлээ ханан шагнажа ябаа, жаргални гэжэ тооло-г байха.

Бадма Сандакович Батуев Улаан-Удын локомотив-вагон заһабарилгын заводой локомотив хабсаралгын цехэй ралмэришэн, Ленинэй, Ажаг Улаан Тугай орденуудтай, «1941—1945 онуудай ого ороноо хамгаалгын Агуу-дайнай үедэ шэн габьяа-ажалай түлөө», «Шэн габьяа-ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн ундэлэлдэ» гэһэн медальнуудтай шагнагдаһан хүн—жаргал гэһэн үгые эгээл тиигэ-, аврынь гүн удхатай-ойлгоог юм. Нэгэтэ-ньһэн мэргэжэлээ наһаанайн хэрэг болгожо, үнэн сэ-ажалай үльгэр жэшээ хаг-ан ябаха гээшэ мүн лэ-ргал шуу.

Хорин районой Баян-Гол тагта түрэһэн Бадма Ху-ин 1932 ондо гэртэхинэрээ ата Буряад оронойнгоо түб одо зөөжэ ерэһэн нам-тай.

Түрүүшын табан жэлэй түр-хэхы жэл —агуухэ хуби-гануудай үе һэм шуу. ардаймнай түрүүшын про-ышленна гигант — паровозэн заһабарилгын заводой ага эхилээд байгаа. Энэ ехэ барилга эдир хүбүүнэй сэдьхэл зүрхые суранзан мэтээр татаһаниинь гайхалгүй.

П. Постышевой нэрэмжэтэ фабрично-заводской училищи дүүргээд, 1937 ондо Бадма Батуев заводой вагономеханическа цехтэ токарь боложо ороһон юм. Эдир залуушье ехэ гые эрид хубилгажа, шэн зоригыень шангадхан шалгаһан үе боложо ороо. Тэрэ үетэнэй олонхинь дайнай түрүүшын үдэрһөө военкомат ошожо, һайн дураараа фронтдо мордоһон байха. Үлөөшэдынь бултанайнгаа түлөө ажаллаха болоһоноо ойлгожо, дайнай талмай дээрэ оншото гар туһаа, һүбэлгэн бэрхэ, түбшэн даруу энэ хүбүүн уданшьегүй цех соогоо «өөрын хүн» болоо һэн. Тэрэ нэгэтэшье «һайн» ажал бэдэржэ гү, али залхууржа байгшагүй бэлэй. Училищи дүүргэһэн тухай үнэмшэлгэ соогоо «эрхим» гэһэн сэгнэлтэнүүдтэйшье һаа, ёһотои мэргэжэлтэ болохын түлөө нилээд ехэ хүдэлмэри, оролдолго гаргагдаха ёһотой гэжэ Бадма Батуев гүн ухаагаараа ойлгоһон байгаа бшуу.

Тэрэ холын үедэ хүдэлмэришэнэй мэргэжэлдэ һургажа табиһан багшанараа —үндэр мэргэжэлтэй, алтан гарта токарь Яков Филаткин, бүри тэрэ сагта токариин, слесариин, фрезеровщигой, үрэмдэн нүхэлэгшын мэргэжэлнүүдые шудалһан Сергей Чертенко гэгшэдые Бадма Сандакович мүнөөшье хани дулаан үгөөр дурсан байдаг юм. Тэдэнэрэй анхарал, оролдлоор Бадма Батуев мэргэжэлэйнгээ нюусые мэдэжэ аваһан байха.

Үхэлтэ дайнай үүлэ татан ерэһэн 1941 он Бадма Батуевай, тэрэнэй үетэн нүхэдэй ажалайнь, ажабайдалайнь харалдааныа ороһон солдадууд мэтэ хамсыгаа шуужа, шүдөө зуугаад хүдэлэгшэ һэн.

1941—1942 онуудай үбэл хэзээ хэзээнэйхиһээ хүйтэн байгаа. Шэнэ, 1942 оной урдахи декабриин гушан нэгэнэй янгинама хүйтэн үглөөе Бадма Сандакович мүнөөшье элихэнээр һанадаг. Шэхэ, хасар шэмхэһэн шэмэрүүн хүйтэн жабарые хуушарһан телогрейкэнь халхалжашье бирагшагүй һэн. Тэдэ Москва шадар фашис нохосууд бута сохигдожо байна гэһэн баярта мэдээсэл хүбүүнэй сэдьхэлые ульһаһуулан байгаа. Энэ үглөөгүүр Бадма Батуев халаанайнгаа эхилхэнээ холо урид цехтээ ерэбэ. Станогоо һайса шэнжэлээд, зэр зэмсэгээ бэлдээд байтарнь, мастернуудай контородо дуудаба.

Тэндэ ороходонь, цехэй начальник, парторг, участогай мастер болон нэгэ танигдаагүй хурса харасатай хүн стол тойронхой ямаршьеб чертеж хаража байгаа һэн. Шарайнуудынь эсэнхэй, нюдэдынь улайнхай. Танигдаагүй хүн бодожо, Бадмын гарыень адхан мэндэшэлээд, хүбүүе шэнжэлэн шэртэжэ хараба.

—Шадаха гэнэгта?— гэжэ тэрэ хүн цехэйнь хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаа һэн.

Мастерынь миһэд гэжэ:

—Шадаха байха. Өөрынгөө хэрэгые һайн мэдэдэг, —гэбэ.

Удаань Бадма Батуевые столдо урижа, чертеж харуулан, яаралтай даабари тухай ойлгуулан хөөрэжэ үгэбэ. Тиин уданшьегүй Бадма Батуев станогоо хүдэлгэжэ эхилээ һэн. Бүтээгдэһэн детальнуудаа нариналр шалгажа харадаг байгаа. Үдэшэлэн тээ болоходо, гэдэһэнэйнгээ үлдэшоод байһые ойлгобо. Гэртээ асарһан юумэеэ бури үни хада эдижэрхиһэн байгаа бшуу. Гэбэшье дүүргэгдээгүй ажалаа хаяжа гэртээ ошохо аргагүй һэн. Тиигэжэ байтарнь участогайнь мастер нормировщица хоёр орожо ерэбэ.

— Бари, Бадма, халта гол оруула. Шэг шарайшни муудашоод байна, —гэжэ котелогтой эдеэ һарбайба. Ямаршье амтатай гээшэ һэм, тэрэ үеын обёосой шэнгэхэн каша. Юундэшьеб даа, керосинай үнэр гутадаг ургамалай тоһо халта нэмэгдэнэн байха. Эдеэлжэ халта амараад, дахин станогтоо зогсоо һэн.

Эгсэ сүүдхэ хүдэлөөд, Бадма гэртээ бусаа бэлэй. Бүтээһэн детальнуудынь тусхай шалгалта гаража, эрхим сэгнэлтэдэ хүртөө һэн. Халаанайнь даабари 350 процент дүүргэгдэһэн байгаа бэлэй.

1943 оной намар Бадма Батуев вагонно-механическа цехэй станочно участогта мастераар томилогдобо. Тиихэдэл Агууехэ Октябриин социалис революциин 26 жэлэй, Ленинскэ комсомолой 25 жэлэй ойнуудтай дашарамдуулан, Бадма Сандакович Батуев Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан юм. Энэ залуу хүбүүнэй эгээл түрүүшын шагнал тэрэ болоһон. Удаань токарёор хүдэлһэн, мүнөө локомотив-хабсаралгын цехэй мастер А. П. Кошельков хөөрэдэг. Тэд эндэ ямар шэди байхаб? Энэ имагтал Бадма Сандаковичой мэргэжэл шадабариһаа болодог байгаа бшуу.

Һаяхан Бадма Сандакович жаран наһаяа гүйсэбэ. Амаралтадаашье гараа паань, болохол байгаа. Тэд тэрэ үшөөл хүдэлһөөр. Юуб гэхэдэ, һанаа амар гэртээ һуужа шадахагүйл. Эрхимээр хүдэлхын хажуугаар уралан нарижуулгын олон дурадхалнуудые оруулһаар.

«Зоной хүн» гэжэ хэлсэдэг үгэ бии. Иигэжэ эгээл Бадма Сандаковичые нэрлэмээр. Хэдыдэ, ямаршье һагта нүхэртөө туһалхаар бэлэн, хамтын хэрэгэй түлөө оролдожо ябадаг хүниие иигэжэ нэрлэдэг. Бадма Сандаковичто өөрынь ажалда сэхэ хабаагүй хүдэлмэри даалгахадашье, тэрэ дүүргэгүй байдаггүй. Цех соонь хэн нэгэнэй үбдэжэ гү, али ямар нэгэ ондоошье шалтагаанаар ажалдаа гараагүй паань, тэрэ ямаршье станогто ошожо хүдэлдэг. Эндэ тэрэнэй шадахагүй ажал үгы ха юм. Тэд өөреешье тэрэ үйлэдбэриингөө гэзгэлдэ орохогүйн түлөө юушье хэхээр бэлэн байдаг шуу.

Бадма Сандаковичой хоёр хүбүүд инженернүүд болонхой. Александрынь «Бурятгражданпроект» институтда хүдэлдэг. Харин Анатолинь эсэгынгээ харгые дахан, локомотив-вагон заһабарилгын заводто ерэнхэй. Тэрэ заводой залуу мэргэжэлтэдэй советэй эгээл эдэбхитэдэй нэгэн гэжэ тоологдодог юм. Олон шэнэ техникэ, технологи заводойнгоо үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ хабаадаһан байха.

Батуевтанай нэрэ обог заводой коллективтэ үшөөл удаан нэрлүүлхээр.

З. БАГОНИН.

ХҮРШЭ ЁҺОНОЙ ХАНИ ХАРИЛСААН

Финляндиин Республикын национальна һайндэр—бэеэ дааһан байдалтай болоһон үдэр декабриин 6-да тэмдэглэгдэхэнь

Бэеэ дааһан байдалтай болоһон Финляндиин Агууехэ Октябриин сасуутан юм. Октябриин революциин энэ ороной түүхэтэй таһаршагүй холбоотой байһые тэмдэглэһэн юумэдэл, «Финляндиин — Советскэ Союз» гэжэ бүлгэмэн эмхидхэдэг совет-финляндиин ханн барисаанай һара жэл бүри ноябриин 7-һоо декабриин 6 болотор бүхы Финляндиин дотор үнгэргэгдэдэг байна.

«В. И. Ленинэй оролдолго хабаадалгын ашаар Финляндиин бэеэ дааһан байдалтай болонхой. Манай ороной гүрэнэй бэеэ дааһан байдалые мэдэрхэ тухай декредтэ тэрэнэй гараа табиһан ушар саашадаа ханн хүршэ ёһоной харилсаае хүргжөөхын тула бата бэхи үндэлэ һуури табиһан байгаа», — гэжэ бүлгэмэй Түбэй правленийн президиумэй гэшүүн Матти Кекконен ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.

Ханн барисаан, харилсаа холбоон, нэгэ нэгэндээ туһалалсаха тухай совет-финляндиин договорто 1948 ондо гар табигдаа һэн. Тэрэ хоёр талын харилсаае хүргжөөхэ һайн үндэлэ һуури табиһан байгаа. «Договор бэелүүлгын дүй дүршэл тэрэнэй түүхэтэ сэнтэй байһые, совет болон финн арадуудай хоорондохи харилсааниа айхабтар сэхэ удха шанартайень батаар элирхэйлэн харуулна» гэжэ Финляндиин президент У. Кекконенэй ханн ёһоной албанай хэрэгээр һаяхан Советскэ Союзда ерээд байха үедэ абтаһан Совет-финляндиин коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ.

Президент У. Кекконенэй манай орондо ерэлгэ эдэ харилсаануудые бэхижүүлхэ замда үшөө нэгэ алхам болобо.

Али алиндань ашатай туһатай худалдаа наймаанай-экономическа, промышленна, эрдэм, техникын харилсаан ханн хүршэ ёһоной холбоо барисаанай гол зүйлынь болоно. Гадаадын ороныдтай Финляндиин хэдэг бүхы худалдаа наймаанай табанай нэгэ хубинь Советскэ Союзда хүртэдэг юм.

1990 он болотор СССР-эй ба Финляндиин Республикын хоорондохи худалдаа наймаанай экономическа, промышленна ба эрдэм, техникын харилсаае хүргжөөхэ, гүнзэгырүүлхэ удаан ослогой программа амжалгатаараа бэелүүлэгдэжэ байна. У. Кекконенэй ерээд байха үедэ энэ программада хабаатай протоколдо гар табигдаба. Тус протокол энэ программые бэелүүлхэ болзорые 1995 оной дүүрэтэр һунаана, тэрэнэй удхые тодоходоно, нэмээнэ.

Удаан болзорой программа, тэрээндэ хабаатай протоколдо гар табилга хадаа дэлхэй дээрэ бэелүүлэгдэжэ байдаг бодото хэрэгэй өөрсэ шухаг документнүүд болоно гэжэ «Ууси Суоми» газетэ совет-финляндиин экономическа харилсаанай хүргжэлтые тайлбарилан бэшэнэ.

СССР-эн ба Финляндиин хоорондохи харилсаанай хабаадулагдагүй һалбари олдохогүй байха. Тусхайлбал, тэрэ эрдэм, соёлой, һуралсалай, аяншалга болон спортын асуудалнуудта, мүн профсоюзай, залуушуулай, эхэнэрнүүдэй ба ниитын бусад эмхинүүдэй хоорондохи харилсаанда хабаатай юм.

Энэ жэлдэ ханн барисаанэй һарын үедэ СССР-эй арадай артист Е. Серкебаевай хүтэлбэрилдэг Казахстанай ехэ бүлэг артистнуудай табиһан концерт-наадые Финляндиин 20 хото городой хүн зон хараһан байна. И. Е. Репинэй зохёол бүтээлнүүдэй выставкын Хельсинкидэхи «Атенеум» гэжэ национальна уран зурагай ехэ музей соо нээгдэхэдэнь, Финляндиин нинслэл хотын хүн зон ехэ һонирхожо хараба. «Искусство ба мүнөө үе саг» гэһэн совет-финляндиин семинар үнгэргэгдэжэ, хоёр ороной соёлой ажал ябуулагшад тэрээндэ хабаадаһан байгаа. Совет спортсменүүд Финляндида мэргэжэл шадабаряа харуулба.

«Финлянди-Советскэ Союз», «СССР—Финлянди» гэдэг бүлгэмүүд хоёр ороной хоорондохи харилсаае хүргжөөлгэдэ шухала үүргэ дүүргэнэ. Финляндиин 50 хото совет хотонуудтай: Москва, Ленинград, Киев, Ригэ, Запорожи болон бусад хотонуудтай ханн барисаа тогтоонхой.

Хүршэ ёһооражаһуулга, ханн барисаан, харилсаа холбоон гэһэн үгэнүүдээр эб найрамдалай, аюулгүй байдалай, шахардуу байдал һуларуулгын хэрэгтэ алба хэдэг Советскэ Союзай болон Финляндиин хоорондохи харилсаае элирхэйлэн харуулжа болоно.

А. ГОРБУНОВ,
ТАСС-ай корр.
Хельсинки.

— «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүргжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проект дотор арад зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хангалгые һанжаруулха асуудалда онсо анхарал хандуулагдана. Энэнь урда урдананхиһаа эдэбхитэйгээр, эршэмтэйгээр ажаллаха хэрэгтэмнай нэмэлтэ зоригжол олгоно, — гэжэ Мухар-Шэбэрэй районой Подлопатки һуриндахи эд бараанан магазинай хүдэлмэрилэгшэд Зинаида Шайдурова, Нина Вершинина гэгшэд мэдүүлнэ. Дурсагдагша залуу мэргэжэлтэд Улаан-Удын кооперативна техникум дүүргээд, эндэ хүдэлхэ зуураа, нютаг зоной дунда хүндэтэй болонхои. Эдэ үдэрнүүдтэ магазинай хүдэлмэрилэгшэд «Авангард» совхозой малшадые, хольн отарануудта үбэлжэжэ байгаа хонинодые хэрэгтэй юумээрнь гүйсэд хангаха талаар оролдолго гаргажа, тиишэ саг үргэлжэ ябажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: З. Шайдурова, Н. Вершинина.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ЗОРИЛГОНУУДАА ТОДОРХОЙЛБО

Буркоопсоюзай соведэй эзлжэтэ суглаан боложо, «КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1980 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ үндэһэлэн ниитэмхидхэлэй ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие шангадхаха тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Хүдөөгэй хүн зониие худалдаа наймаанай талаар хангалгые һайжаруулха эрилтын ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай Буркоопсоюзай правленийн түрүүлэгшэ А. А. Именохоев дэлгэрэнгыгээр элилхээ. Эд хэрэглэгшэдэй кооперацийн ажал ябуулгын хэмжээн нилээдгүй ургажа, эд бараанай эрлээ байгша онодо 300 миллион түхэригөөр дээшэ болобо. 1975 онтой сасуулбал, хүн зондо эд бараа худалдалгын хэмжээн 50 миллион түхэригөөр нэмээ.

Советскэ, Загарайн, Кабанскын, Прибайкалийн райпонууд, Бэшүүрэй райпотребсоюз, Сэлэн-Дүүмын совхозрабкооп, Сэлэнгын райпотребсоюз болон бусад эмхинүүд түрүүшүүлэй тоодо оролсоно. Эдэ коллективүүдэй худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд холын отара болон фермэнүүдтэ ажаллагшадта ходо ябадаг, ажалдаа түрүү дүйдүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлдэг байха юм.

Гэбэшье эмхидхэлэй хүдэлмэридэ олон дутаһалнууд бии гэжэ суглаан дээрэ тодороо. Тиимэһээ эдэ дутагдалнуудаа усадхажа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд хараалагдаба. Кооперацийн гэшүүдэй дунда оилгууламжын хүдэлмэри һайжаруулха, потребсоюзуудай правленинүүдэй ажал ябуулгые нарижуулха, социалис мүрысөөнэй эмхидхэлые гуримшуулха шухала гэжэ заагдаба.

Суглаан дээрэ Баргажанай райпогой правленийн түрүүлэгшэ нүхэр Стельмашенко, Бэшүүрэй райпотребсоюзай ниитын эмхидхэлэй хүдэлмэриие эрхилдэг инструктор нүхэр Газуваева, Түнхэнэй райпотребсоюзай кадрнуудай таһагые даагша нүхэр Дондуева, Гурэнэй худалдаа наймаанай болон потребкооперацийн хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ нүхэр Пластинина болон бусад үгэ хэлээ.

Зубшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар зохихо тогтоол баталан абтаа.

А. АЛЕКССЕВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС АПН

ЕӘС-эй СОВЕДЭЙ СЕССИ

ЛЮКСЕМБУРГ. «Юрэнхы дэлгүүрэй» (ЕӘС) гэшүүн-оронуудай гүрэнэй ба правительствануудай толгоилогшоной хабаадаһан соведэй сессийн түгэсхэлэй хаамал заседанинуудые декабриин 2-то болобо. «Юһэнэй» хүтэлбэрилэгшэд бүлэглэлэй оронуудтахи экономическа доронтолго, саарһан мүнгэнэй уналгын һүжэрэлгэ, ажалгүйшүүлэй олошоролго гэхэ мэтэ социально-экономическа, мүн улас-хоорондын гол асуудалнуудаар Баруун Европын хамтын хараа бодол тодорхойлхо зорилгонуудые зүбшэн хэлсэнэ.

Францийн президент В. Жискар д' Эстэн сессийн нээгдэхын урдахана үгэ хэлэхэдээ, дэлхэй дээрэ ЕӘС-эй дүүргэхэ үүргэ тухай, тусхайлан хэлэбэл, США-гай баһ «юрэнхы дэлгүүрэй» хоорондын харилсаанда хабаатай асуудалнуудаар «Бага Европын» хүтэлбэрилэгшэдэй дискуссийн эхи табиһан мэдүүлгэ хээ. Улас-хоорондын гол шухала асуудалнуудаар, тэрэ тоодо Дүтын-Зүүн зүгтэ хабаатай асуудалаар «бэсэ дааһан» хараа бодол США тушаа баримталхыень юһэн гүрэнийе президент уряалба. Картерай захиргаанай гадаадын политическэ тогтууригүй хараа бодолоор Баруун Европын хүтэлбэрилэгшэдэй дураа гутанги байһые Парижай үүсхэл элирхэйлнэ, энэнь ЕӘС-эй оронуудай өөһэдынгөө ашаг тулые хамгаалха хүсэлэнтэй байһые шэнэ захиргаанда харуулха гэһэн эрмэлзэл болоно гээд олохон шэнжэлэгшэд тоолоно.

ҺНР-эй НАЦИОНАЛЬНА ОБОРОНЫН МИННСТЕРСТВЭДЭ ХААНА, ЮУН БОЛОНОБ?

ВАРШАВА. ПАП агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, декабриин 3-да ҺНР-эй Национальна ооронын министерствын Сэрэгэй соведэй заседани болоноо байна.

Сэрэгэй совет ПОРП-ын ЦК-гай 7-дохи пленумэн шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэхэдээ, орон дотор тохёолдоон түгшүүрил тушаа схээр һанаата болоожо байһанаа элирхэйлээд, социально-экономическа байдалда, гүрэнэй органуудай ажал ябуулгада тэрэ схэ түбэг ушаруулна гэжэ мэдүүлээ. Нимэ оршон байдал саашадаа үргэлжэлбэл, ороной ооронно хүсэ шадалда муу хойшолон тохёолдуулжа магад гээд мэдээсэл доторнь тэмдэглэгдэнэ.

ҺНР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүд дотор саашадаа ябуулагдаха хүдэлмэриин зорилгонууд засседаниин үедэ тодорхоолгдоо.

СРВ-гэн МИД-эй НОТО

ХАНОЙ. Вьетнам-хитадай гурбадахи шатын хоорэлдөө үнгэргэхэ тухай Вьетнамай үүсхэлдэ тодорхон хариу үгэхэ эрилтэтэй ното СРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство Хитадан МИД-тэ эльгээбэ.

Тэрэ үедэ «хоорэлдөө үргэлжэлүүлхэ аргагүй, үнгэргэнэнэй үлүү» гэһэн шалтагаан дурдаад, Пскиндэ боложо байһан хөөрэлдөөнүүдэй хоёрдохи шатые ганса өөрынгөө зүгһөө байгша оной мартын эхээр Хитадай талын таһалдуулһаниинь элитэ. Хоёрэлдөө һэргээхээр бэлэн байһан тухайдаа Вьетнам тэрэ гэһэнһээ хойшо хоёр дахин мэдүүлһэн, тиихэдээ гурбадахи шатые эхилхэ тодорхой болзорнуудые дурдаһан юм. Гэхэ зуура, Хитадан тала тэдэ тодорхой дурадхалнуудаа хоёр дахин дарсан байгаа. Тиимэ болохолоороо, хоорэлдөөнүүдые хойшо татаһанай түлөө бүхы харюусалгые Хитадай тала дааха болоно гэжэ ното дотор тэмдэглэгдэнэ.

ХИТАДАЙ СЭРЭГШЭДЭЙ ХАРАТА ААШАНУУД

ХАНОЙ. Хитадай сэрэгшэд үнгэрэгшэ неделийн туршада Вьетнамай Социалис Республикада эсэргүүзэбсэгтэ добтолгонуудые хэжэ үргэлжэлһэн байна, — гэжэ эндэ тараагдаһан тусхай мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Хитадай сэрэгэй хэдэн зуун самолёдуд ноябриин 27-ноо 30 хүрэтэрхи үе соо Вьетнамай хилэдэ дүтэхэнүүр нинидэһэн, Лангшон, Каобанг, Куангнинь провинциинуудта СРВ-гэн агаарай дайдые хэдэ дахин дабаһан байна.

Эдэл үдэрнүүдтэ Хитадай сэрэгэй судиануудаа Вьетнамай харьяата үһан худар нэгэнтэ бэшэ добтолон ороо.

Харата этэгээдүүд Вьетнаман хилын харуулшадай ба нютагай зоной эсэргөө эрид шанга сохилтоор угтагдаба. Хитадан засаг баригшад СРВ-гэн хилэнүүд дээрэхи харата ябуулганууудаа дары болюулха ёһотой гэжэ мэдээсэл дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

ЭРИД БУРУУШААЛ

БЕРЛИН. АДН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, ФРГ-гэй хуулинууд ГДР-ой газар дээрэ сахигдаха ёһотон гэһэн, уласхоорондын гурим ёһые бүдүүлигээр эбдэнэн ФРГ-гэй федеральна сүүдэй жэгшүүритэ шиидхэбэрн тушаа эрид буруушаал ФРГ-дэ байдаг ГДР-эй саг үргэлжын түлөөлэгтэ эмхи ФРГ-гэй федеральна канцлерай захиргаанай гүрэнэй министртэ мэдүүлбэ.

Тиин, гүрэнүүдэй тэгшэ эрхэ ба бэсэ дааһан байдал али али талаһаа хүндэлхэ, дотоодынь ба гадаадын хэрэгүүдэй талаар хоёр гүрэнэйнгөө тус бүрнин бэсэ дааһан байдал хүндэлхэ гэһэн, ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондын харилсаанай үндэһэ һуури тухай договорон эрилтэнүүдые һандааха һэдэлгэ ФРГ-гэй зүгһөө гаргагдана гэжэ мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

СОВЕТ ОРОНДО ХАРША БҮДҮҮЛИГ ЯБУУЛГА

НЬЮ-ЙОРК. США-гай засагаархид Совет орондо харша бүдүүлиг яуулга дахин хэбэ. «Нью-Йорк таймс» газетын мэдээсэлэнэй ёһоор, Нью-Йорк штадай верховно сүүд бүри олон хүнэй хабаадалгатай, тодорхоилон хэлэбэл — бүри хархис, ехэ шуугиатай хулиган сугларалга ООН-ой дэргэдэхи Совет түлөөлэлгэтэ эмхиин байшанган хажууда үнгэргэхые зүбшөөгөө. Энэ шиидхэбэрсэ сүүд таилбарилхадаа, «США-гай конституциндо оруулагдаһан нэгэдэхи заһабариһар хараалагдаһан нимэ яуулганууудые американецуудай хэхэ эрхэ» бэелүүлхэ гэжэ «оролдоообди» гэһэншүү убайгүнгөөр мэдүүлбэ. Тэрэ багтахи түбшэн байдалые хашхаралдаа шуугаараа эбдэдэг хэтэрмэ хархис этэгээдүүдые номгоруулха эрилтэ Совет түлөөлэлгэтэ эмхи шадархи гэрнүүдэй хүн зоной табиһаар байтар, штадай сүүдэй тиимэ шиидхэбэрн гаргаһаниинь гайхалтай.

Тэрээнһээ гадна, Совет орондо харша ябуулганууда хабаадагшадта «туһа хүргэхэ», тэдэнэй аюулгүй байдал хангаха гэһэн заабари сүүдэй тогтоол дотор Нью-Йоркын полициин зургаануудта үгтэһэн байна.

США-гай засагаархид дура зоргоороо аашалдаг, бүдүүлиг зургаануудай байһанаа энэ яуулгаараа эсэслэн элишэлбэ, хархис, сноник бүлэглэлнүүдые үмэглэн хамгаална, Совет орондо харша ябуулганууде улам һүжэроохыень тэдэ этэгээдүүдые оогшоон тухирна.

Нью-Йоркын сүүдэй шиидхэбэрн энэ асуудалаар США-гай засагаархидай баримталдаг хараа бодолые элирхэйлнэ, Нью-Йоркдо байдаг Совет эмхи зургаануудай ажал ябуулгаяа һаадгүйгөөр эрхилхэ ябадалдань тойбо татана.

ОРШОН БАЙДАЛЫЕ ДЭБЭРГЭХЭ ЭРМЭЛЗЭЛ

ВАШИНГТОН. Холбоото Штадуид энэ түгшүүрилтэ нютагуудтахи оршон байдалые бүри ехээр һүжэрөөн дэбэргэхын тула Сири Иорданд хоёрой хоорондын зуришэлдоо хэрэглэхэ гэжэ оролдоно.

Гүрэнэй департаментын түлөөлэгшын мэдэрһэнэй ёһоор, Картерай захиргаан Иорданда «сэрэгэй техникын запчастнуудые» үгэхэ асуудал зүбшэн хэлсэжэ байна. Эй-Би-Си гэдэг телекомпаниин мэдээсэһэнэй ёһоор, США-гай агаарай-сэрэгэй элдэб баазануудһаа сэрэгэй зэбсэг хэрэгсэлнүүдые Иордан худар эльгээжэ эхилээ.

БЕЙРУТ. Иорданийн ба Сириин хоорондохи шахардуу байдалай һүжэрэлгэ мүнөө Дүтын-Зүүн зүгтэ бэелүүлэгдэжэ байгаа империалис хорото ябуулганууудай хойшолон болоно гэжэ «Аш-Шааб» газетэ сэгнэнэ. Сэрэгэй талаар Холбоото Штадуудтай холбоорилдогшод Израилийн союзник болоно гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ.

ШҮҮМЖЭЛХЫ АЖАГЛАЛТАНУУД

НЬЮ-ЙОРК. АП агентство Р. Рейганэй советник Р. Клайнан Сингапурта ошоод байһан тухай мэдээсэхэ зуураа, Хитад тушаа шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэһьень дурдаба.

Тайваниие хүсөөр эзэлхэбдн гэһэн Пекинэй заналтануудь дэлхэйн «энэ нютагтахи байдалые һанжаруулха ябадалда туһа хүргэхэгүй» гэжэ Р. Клайн мэдүүлһэн байна. Тэрэшэлэн энэ түбинн хэдэ хэдэн ороныдан дотоодын хэрэгүүдтэ Хитадай хамааралгые буруушаба.

«Крисчен сайенс монитор» газетэ Р. Рейганэй советникэй хэлэһые шэнжэлхэ зуураа, нигэжэ тэмдэглэнэ: Р. Клайн Хитадые Азида «аюул тохеолдуулжа байһан» этэгээдүүдэй нэгэн гэжэ нэрлэнэ. Тайван тушаа хүсэ хэрэглэлгээ Пекин багаха, Азиин хэдэ хэдэн ороныдтахи «буһалгаалагшадые» дэмжэлгэһээ арсаха зэргэтэй гээд тэрэ тоолоно.

США-гай ба Тайваниин хоорондын харилсаае бүри дээдэ хэм хэмжээндэ үргэхэ, тиихэтээ хамта США-гай президентын тусхай түлөөлэгшые Тайбэйдэ эльгээхэнь шухала гэжэ Р. Рейганэй советник тусхайлан тэмдэглээ гэжэ тус газетэ бэшэнэ. Холбоото Штадуид «Хитадай карта» наадажа, тэрэнэй сэрэгэй хүсэ шадалые схэ болгохо ябадалда туһа хүргэхэ ёһогүй гэжэ Р. Клайн батаран тэмдэглээ гэнэ.

«Крисчен сайенс монитор» газетэ Р. Рейганэй туһалагшын эдэ панал бодолнууд Хитад ҺУ-шаа США-гай баримталдаг хараа бодол шэнэ захиргаанай үедэ хүбилалтада орожо магад байһые заана. Захиргаанай үмэнэһөө үгэ хэлэнэгүйб гэжэ Р. Клайнай батаран дурдабашье, Зүүн Азиин ба Номгон далайн хэрэгүүдээр гүрэнэй секретариин туһалагшаар тэрэнэй томилогдожо магад тухай һураг зэрэбүүд Р. Клайнай баримталдаг хараа бодолнуудые томоотон болгоно гэжэ тус газетэ тусхайлан тэмдэглэнэ.

ДЕМОКРАТИИН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

БРАЗИЛИА. Шэнэ «конституци» баталуулха гэһэн түсөбүүдэйнгөө оруу һүрэһэнэй харюу болгон, Уругвайн засаг захиргаан хэнээлтэ мүрдэлгын гүримые буруушаан, тэмсэгшэ арадтаа мэндэ эсэргүү шэнэ добтолго хэжэ байна. «Конституцийн» проектые зүбшэн хэлсэхэ референдумэй үедэ олонхи эрхэтэдэй зүгһөө буруушаагдан, урагшаа таһарһан Уругвайн засагаархид энэ ушар баримта шэнжэлһэн имаршье мэдээсэл газетэнүүд болон радиодо тун хаглахые хориихой.

Уругвайн засаг баринжа байгша бүлэгүүд урагшагүйдэһэнөө балаалан, нацийн ашаг туһые үндэһэ болгон, ороной шэнэ хуулние арад зоной зүбшэн хэлсэлгэдэ табяа һэмди гэһэншүүгээр этигүүлхэ һэдэлгэ гаргана. Гэхэ зуура, үйлэ хэрэгүүдэй хүргжэлтэ засагаархидай бодото һанаашалгын тон ондоо байһые элишэлнэ.

Референдумэй үрэ дүнгүүдэй эли тодо байбашье, орон доторхи байдал хубилхагүй гэһэн мэдүүлгэнь урагшагүйдэлгээ хархис сэрэгэйхидэй ямараар үгтаһанай гэршэ болоно. Ондоогоор хэлэбэл, 1973 оиһоо хойшо Уругвайн засагые баринжа байгшад тэдэнэй мүрдэлгэ хюдалгата политика хуушаараа үлэхэ гэжэ ойлгохоор ябуулга хэнэ.

Гэхэ зуура, түрмэ шоронгууд ба полициин мүрдэлгэнүүдшье хархис бүлэгүүдэй засагта үлэлгэдэнь туһалхагүй.

ПАРТИИН СЪЕЗДДЭ ЗОРЮУЛАГДАНА

Москвада нээгдэhэн уран зурагай республиканска зургаадахн выставкэ «Совет Росси» гэжэ нэрэтэй. Тус выставкэ партиин XXVI съезддэ зорюулагдана. Тиимэhээ харагшадай анхарал татаhаниинь мэдээжэ. Үдэрэй хэдэн мянган хүн тус выставкэ харана.

Выставкэдэ хабаадагшадай дунда мүн Буряадай республикын уран зураашад бин. Тэдэнэр нютаг ороиойнгоо дабтагдашагүй hайхан түхэл шаране, гайхамшагта хүн зониинь болон түрэл арадайнгаа түүхые харуулха hэдэлгэ хэhэн байна. Буряадай АССР-эй уран зураашадай бүтээлнүүдэй ганса тематикыень тоолоод үзэхэдэ, тэдэнэй зохёохы ажалай дэлисэ, түргэн «гэшхэлжэ» ябаа сагhаа үлэхэгүй гэжэ оролдолгонь, республикынгаа туйлаhан амжалта бүхэниие дуулан, саг соонь харуулха гэhэн эрмэлзэлгэнь мэдэрэгдэнэ.

РСФСР-эй габьяата уран зураааша, Буряадай АССР-эй республиканска шангалауреат А. Казанскиин «Сэлэнгын нуга», «Скульптор Г. Васильевай портрет» гэhэн зурагууд, РСФСР-эй габьяата болон Буряадай АССР-эй арадай уран зураааша А. Сахаровскаягай «БАМ-ай гарадаг хнзаар» гэhэн бүлэг литографи, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Ю. Чирковой «Поэт М. Самбуевай портрет», Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша С. Ринчиногой «Сур харбаан», Буряадай АССР-эй арадай уран зураааша Е. Окладникова - Неволинагай «Эхын портрет» гэжэ офорт, РСФСР-эй габьяата уран зураааша Даши-Нима Дугаровай «Үмнэ губиин морид», плакат болон бусад уран зураашадай бүтээлнүүд тус выставкэдэ табигдаа.

Т. РАХИМКУЛОВА.

Чингис ГУРУЕВ

ТҮРЭЛ БУРЯАД ХЭЛЭМНИ

Эиэрхы нюдөөр хабартаа
наранай шэртэн шарахада,
Энхэлиг байгаали сэсэглэн,
сэдьхэл уяран шэмшэрдэг.
...Нарандал дурыем буляаhан
түрэл буряад хэлэмни,
Наhандам залуур болон,
ухаан бодолыем хүлгүүлдэг;
Орьёлон үнгэроө жэлнүүдэй
баатарлиг ажал мүнхэлжэ,
Оёоргүй далай мэтэ
үльгэр домогой баялигтай;
Ажамидарал түхөөгшэ шэниисэдэл
Үлзы жаргал дэлгэрүүлжэ,
Ажалшан зоной зугаада
энхэ байдалай шэмэгтэй.
Аюулгүй эрхэ аршалдаг
ассамблейдэ хэрэглэгдээшьегүй бол, —
Агууехэ ород хэлэнэй
дүүнь гэжэ сэгнэнэм, —
Бэлигээр хурсахан арадайм
уран зохёол харюулнал,
Бэшэмэл түүхын хуудаhаар
хүгжэн байна, омогорхоном.
Үргэлжэ холы уряалhан
наhанайнгаа замда ябахадаа,
Үритэ зүрхэнhөө энхэржэ,
абьяас үгэдэнь шүтэнэм даа, —
Хүдөө дайдымни зэрэлгээндэл
аажам намдуу — уянгатай,
Хүсэл hайхан годлидол
онсо мэргэн — урматай!...

НОМОЙ ТАГ

Хүреэлэгдээд байhан Ленинградта ажаhуйhан Таня Савичева гэжэ басаганай дэбтэрнүүд бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой. Фашис Германиин зонхилогшадые Нюрнбергдэ сүүдлэхэ үедэ хуулиин наhа хүрөөгүй тэрэ басагаханай тэмдэглэлнүүд гэмнэлгын гэршэ болгогдожо бүридхэлдэ дэмы абтаагүй ёнотой. Таниин дурасхаалые ёнолон, юрын хүнүүдшье, гүрэн түрын хүтэлбэрилэгшэдшье тархяа шаналан гунхуулна. Тэрэнэй дэотэр соо өөрэрэhэн гараараа бэшэhэн хэдыхэн лэ үгэнүүдынь үлэнхэй: «Женя декабриин 28-да наhа бараа... Төөдэйм январиин 25-да аялаа... Левкые мартын 17-до хүдөөлөөбди... Вася абга апрелиин 13-да нүгшөө... Лёша нагса майн 10-да наhа дүүрээ... Мамамни майн 13-да мордоо. Савичевууд булта хосорбо. Булта. Гансал би, Таня, амиды гэзшэ хаа? Эдэ hари-мүри үзэгүүдээр, hалганаhан ,гараар бэшэгдэhэн үгэнүүдые уншахадаа, нюргаарни хүитэн хүлhэн адхархадал гэнэ.

hаяхана барлагдан гараhан «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын бэшэгүүд» гэжэ ном соо нимэрхүү — богонихонууд аад, гүнзэгы, зүрхэ сэдьхэл доноолгомо мүрнүүдые олоор олохо байхат.

«Манай хэрэг үнэнтэ!» — эдэ үгэнүүд тэрэ шэрүүн жэлнүүдтэ далижаад, мүнөө болотор тодо хурсаар зэдэлhэн зандаа. Теэд энэшье ганхалгүй ааб даа. Юуб гэхэдэ, үхэлтэ дайнай эхилhэн түрүүшын үдэрhөө хойшо үнэн зүб хэрэгэй түлөө, үрэжэлтэ газар дайдынгаа, үхибүүд, ерээдүйнгөө түлөө тэмсэлдэ жагсаhан совет арад, hүүлэй hүүлдэ илажал hалаха гэжэ бидэ бата найдамтайгаар этигэдэг байгаа бшуубди. Тиимэhээл энэ номой түрүүшын бүлэг «Манай хэрэг үнэнтэ!» гэжэ нэрлэгдэнхэй. Илалтын гэрэлтэ туяагай Эхэ орон дээгүүрнан эгүүридэ мүнхөөр мандаха байhанда этигэл түгэс мүрнүүд, дайнай эхилэн түрүүшын үдэрнүүдтэ түрэhэн мүрнүүд энэ бүлэгтэ оруулагданхай.

Совет суута летчик Михаил Водопьянов өөрынгөө хүбүүндэ, бахал лётчигто, иигэжэ хандаhан байдаг: «Миниий хайрата Вася! Ши гараа ганзагада, хүлөө дүрөөдэ хүргэжэ, эрын заяа эдлэхэшни гэзшэ. Шиниий нюдэд нашан бүргэдэйхиhөө хурса. Ши Эхэ hайхан орондоо үндын ургааш. Би эсэгын эрхээр шамайе эрэлхэг зоригто хэрэгүүдтэ уряалхадаа, гүн сэдьхэлэйнгээ оеорто түрэhэн юрөөл түүрээхэм: «арадайнгаа зол жаргалан түлөө, аба оронойнгоо түлөө арсалан барастал тэмсэл Даигаа даража, даагаа hүүлдэжэ ерэ! Ямаршье хүндэ сагта, ямаршье бэрхэ тулалдаанда би хододоо шамтаяа дабшалсахаб!»

Юрэдөөл, булта эгээл иимэ гүн хурсаар, үгүн үраар үри бэеэ үхэлтэ тэмсэлдэ юрөөгөө бэшэ юумэ аабза. Зүгөөр эхэ, эсэгэнэрэй, багшанарай зүрхэ сэдьхэлhээ урдан гараhан үгэнүүдэй удха иимэл бэлэй. Харин харюудань хари холын фронтноо ерэhэн бэшэгүүд үгэ хүүрэар үсөөншье hаа, үрэ зүрхэ, сэдьхэл яhалал доhолгоо үндэhэтэй hэн.

«Дүрал шуhанайнгаа үлэ hэн сагта, hүүлшынгээ амисхаалай бии сагта харшан фашистнуудые хайра гамгүй гөөр сохихобди гэжэ хатуу тангаригаа даоганаб», — иигэжэ Улаан Армиин сэрэгшэ В. Рябов бэшэнэ.

«Хүндэтэ миниий багшанар! Олон юумэндэ намайе hургаhанайтнай түлөө баяр баясхалан хүргэнэб, — гэжэ түрэл hургуулиингаа нэрэ дээрэ эльгээлэн бэшэг соогоо Рита Хохлова сэдьхэлээ сэхэлэн бэшэнэ. — Танайл хүтэлбэри доро абаhан эрдэм мэдэсэмни, хатуужал, зоригжолни эндэ анхаабтар хэрэгтэй байба. Гартаа буу барижа, эрэшүүлhээ баахашье гэзгдэнгүй Волгоhоо Дон, Донец, Днепр, Буг ба Вислэ хүрэтэр алхалааб».

Номой нэгэ бүлэгынь «Коммунистнууд, урагшаа!» гэжэ нэрлэгдэнхэй. Энэ ном соо согсологдоhон коммунистнуудай өөhэдэйнь бэшэгүүд гү, али тэдээн тухай хөөрэhэн мүрнүүд гү бултадаа — илалтын хэрэгтэ ами наhаяа зорюулhан зоригтойшуул тухай мартагдашагүй домог боложо зэдэлнэл! Эгээл түрүүлэн хүл дээрээ бодожо, добтолгодо ородог, эгээл hүүл даран үхэлтэ тулалдаанай талмай дээрэhээ гараха эрхэтэй эдэ баатарнуудай эрэлхэг габьяа, эды шадабаринь, hонор ухаан, хурса бодолынь олон үеын омогорхол, гайхал боложо, түүхэдэ хэтэдээ оронхойл!

Үхэлэй урда hүрөө даруулаагүйл, түхэлөө алдаагүйл тэдэ — коммунистнууд! Иимэ хүнүүдые илаха гэзшэ дэмыл.

«...Тэдэнэр тэбхэр гуша hэн. Немецүүд бултыень буугайнгаа сэмгээр нюдаран туужа асараад, бензохранилищи руу оруулба. Тингээд үүдыень хирпинсээр бүглэжэ, цементээр гагнаба. Тамын үхэлтэ нүхэн соо таглагдаhан эрэлхэгүүд хайра гуйгаагүй, харин хамаг оршоной зэдэлтэр «Интернационалай» аялга татаа юм».

Алдалагшадай орондо шэнэ хүнүүд, шэнэ сэрэгшэд эритэ мэсэеэ дэлдэн бододог байгаа. Добтолгын үедэ унаhан коммунистнуудые халан, тэдэнэй дайшалхы нүхэдынь партида абахыень гуйhан мэдүүлгэ үгэдэг hэн.

Энэ согсолбори дотор ара тылэй ажалшад тухай, фабрика болон заводуудта, колхозой полинууд дээрэ, хото, хүдөө нютагуудта илалта шэрээлсэhэн хүнүүд тухай айхабтар схэшье, hонирхолтойшье баримтанууд бүридхэгдэнхэй.

«...Манда фронт ба ара тыл гэжэ илгаа үгы юм. Бүхы хүсэеэ, балсан гараінгаа шандааhые барилга, үйлэдбэри дээрээ таанадаа халаха хэрэгтээ зорюулхабди. Тингэжэл бүхы юумээр түгэс хангахабди. Хэрэгтэй болоо hаань, үдэршье, hүнишье илгаагүй хүдэлхэбди. Хэрбэсэ дуудаа hаатнай, гартаа бүү баринжа галаха заамыетнай гаталалсахабди, гай хохидолhоо сухарихагүйбди». Эдэ мүрнүүд Москвагай нэгэ заводой эхэнэр-хүдэлмэрилэгшэдэй фронтдо тулалдажа байhан сэрэгшэдтэ эльгээhэн бэшэгүүд соohоо абтаа.

«Бүхы хүсзеэ фронтдо!» — нимэ уряал доро совет хүнүүд тэрэ холын тэмсэлэй жэлнүүдтэ ажаhуудаг, ажалладаг hэн. Энэнь тус ном соо гайхалтай тодоор харуулагданхай.

«Юрын фашизм» гэжэ гаршалагдаhан бүлэгэйнь материалнуудтай танилсахадаа, үнэхөөрөөшье жэрхэдэнэ хүрэмэ, жэхымэ муухай байна. Фашистнуудай эзэрлиг аашанууд тухай номуудшье уншагдаhан, баримтата фильмүүдшье, фото-зурагуудшье харагдаhан юумэ аабза. Зүгөөр энэ ном соо согсологдоhон документнүүд тад онодоо, бүри схэ нүлөөлхы хүсэтэй байна гэжэ баталмаар. Ушар юуб гэхэдэ, бэшэгүй соо хүн бүхэнэй хубиин тама зоболон тухай хурга хухадгүй хэлэгдэнхэй бшуу!

«Эжы, би үшөө амидыб, эжы, би амидыб»... — гэжэ саазалуулха сагаа хүлеэжэ байhан Павел Яблочкинай бэшэг соо уншанабди.

Гэрээд үгэ бэшэ, харин гэрэлтэ, гүн гүнзэгы удхатай мүрнүүд эдэ гэхэ байнаб! Юуб гэхэдэ, гай зоболонhоо, гасалан гашуудаhаа хосорогшод, фашистнуудай hүнөөhэн хүнүүд амидылэгшэдэй ухаан ходолдо хэзэшье үхэнэгүй, харин амидыл зандаа ябана бшуу! Тиимэл хадаа тэдэнэр хэтын хэдтэдэ мүнхэл!

Тематическа талаараа энэ ном айхабтар үргэн дэлгэгдэба хэлбэритэй. Фашис хэрэг түримхэйшүүлтэй тар зоригтойгоор тэмсэл совет арадай ажабайдал, али бүхы тала, алхам оруулниинь гэхээр номон хүүhанууд дээрэ түүхын балашагүй, бата hууритай гэрэлболоо үлэнхэй. Эндэ Ленинградай хүреэлгэhээ, Москва шадарай окопууд соohоо абтаhан баримтануудаа, гадна, агууехэ Совет ороной мнай бүхы арадуудай лөөлэгшэдэй гараар бэшэhэн мүрнүүдые оложо шахат. Тэдэнэй аха дүү холбоон, совет сэрэгшэ хани нүхэсэл, партизан дай зориг габьяа түхай хэды хурсаар, хэды тодоорлэгдэнхэй гэзшэб!

Үшөө дахин тобшолонлэхэдэ, бүхы ном — алдаа үе сагаймнай амиды шэл! Тэрээн дотор ороной үгэ, мүр, мэдүүлэл бүхэн гэдэ арадай баатаршалтүүхэ гэзшэл! Баатарнуудайнь гараар бэшэгдэнэн түхэ мүн.

«Зуун жэлнүүдэйшье гэрхэдэ, эдэ хүнэй сэдлэй эрмэлзэл элирхэй, амиды гэршэ боложо hэн документнүүдэй нүхы хүсэниинь бүурахагүй гэжэ согсолбориин урид лэгдэхэ үгэ соо тон зүб солон тэмдэглэгдэнэ. Эсэгэ ороноо хамгаалдайнда хабаадагшад сорарадай агууехэ баатаршадтэрэнэй Эхэ орондоо, мунис партидаа үнэн сэдэгээл юрын үгэнүүдээр раглан харуулна. Совет нэй эрэлхэг зоригто, дахсэдьхэлдэ, тэнюун зандаа найдамтай зорюулагдагимн гэхэдэ тон зүб!»

Юрий ЗАБАНАЦКИЙ
Советскэ Союзай Герой, уран зохёоч.
(АПН).

ХУУРШАН АРДАНАЙ ХУБИ ЗАЯАН

Хүгжэм хадуужа гү, али гүйсэдхэжэ шадаха түрэлхиин бэлиг шадабаритай хүн түрэдэг хаям даа. Ардан хүбүүн бүри арбаад наhатандаа аялга дуунда бэрхэ байhаараа Алайрайнгаа аймагта суурхаhан юм. Тинхэдээ хүүр, лимбэ бэшэ, харин балалайка, гармошко баринжа, хүгжэмэйнгөө хүшэрхэн харгыда гараhан намтартай... Хилгааhан хүүр дээрэ Балхансай абгынгаа дуулажа hуугаад, эртэ урдын уянгатуудые ута аялга хухалгануудые сүлөөтэйхэнөөр наадахадань, бишыхан Ардан ганхалаа баран бүхэли үдэр, hүни соошье хажуудань абяа шэмээгүй hуужа шагнахаар бэлэн байдаг, ехэ атаархадаг hэн. Эндэнээл эхилжэ, өөрынь бэлигэй хубшэргэй анха түрүүн хүдэлhэн, hанаа сэдьхэлынь амар заягүй болоо hэн ха. Ута hахалтан абгаяа шагнажа hуухадань, урда сагай таряаша, малшадай уйдхарта байдал нюдэнэйнь үмэнэ харагдаhан мэтэ, уянгалан утаар татахадань, уйдхар гашуудалда дарагдаhан үгытэйшүүлэй уйлаан ёолоон гү, али унмар мундуу ноёд баядай уйгарлан хашхараалдахань соностоhон мэтэ, үльгэр домог соо хэлэгдэдэг үзэсхэлэн hайхан, эрэлхэг дорюун баатарнуудшье үзэгдэhэн шэнги болодог hэн. Тингэн байтараа хүүюун аялга руу шэлжэн орожо шэнхинүүлхэдэнь, үргэн уужам тала малайнууд, үсхэн хүхэ ногоон хибэс доогуур шурьяса шуураса урдаhан гол горхонууд, Үнгын уужам талада үй түмөөрөө бэлшэhэн колхозой нинтын мал hүрэг харагдаhандли, сэлгээ номин нуга дээрэ хонхо сэсэгүүд хонгиролдоhондли болодог бэлэй. Иигэжэ бишыхан Арданай бэлигтэ арадай хүгжэм нүлөөлhэн, абяас шадабаридань ,анха, түрүүшын түлхисэ үгэhэн юм. Энээн тухайдаа Ардан Федорович мүнөөшье дүрдан хөөрэхэ дуратай юм.

1933 ондо Улаан-Үдэдэ нээгдэhэн уран hайханай техникумдэ абтажа, үнөөхил атаархажа ханаагүй хүүр гартаа баринжа, наадажа hураhан юм. Тингээдшье тогтоогүй. Эрхүүгэй училищида виолончелиин класс дүүргэжэ, ёhотойл мэргэжэлтэн болоод ябатараа, 1940 ондо Буряадай искусствын декадада хабаадалсахаар уригдажа, арадай инструментнүүдэй оркестртэ ороо бэлэй. Тэрэ гэhээр хүгжэмшын дардам харгыдаа гаража, дали жэгүүрээ хүсэдөөр дэлижэ, республикын нэрэ хүндын хамаг концерт, үдэшэнүүдтэ хабаадалсадаг, холо ойрын аяншалгануудта гарадаг болоо hэн. 1950 ондо Москвада буряад литературын долоон хоногой харалгын эмхидхэгдэхэдэ, үнөөхи хуураа баряад, буряад зэрлигээ үмдөөд. Чайковскиин нэрэмжэтэ Москвагай консерваториин сценэ дээрэ гарашоод hуугаа hэн. «Чайковскиин «Ноктюрные» Ардан Зонхоев хуур дээрэ наадахань», — гэжэ соносхоходонь, зэл соо hууhан суута мэргэжэлтэд, скрипкэ, виолончелиин классай багшанар-профессорнүүд буряад инструментын зэдэлхые ехэтэ ажаг hэжэг түрэн hонирхобошье, hүүлээрнь хуурта, хууршандашье үндэр сэгнэлтэ үгэhэн, магтаhан юм.

Ганса Москвагай гастроль бэшэ. Мүн Балтиин далайhаа эхилээд, Камчатка хүрэтэр нэмжыhэн уужам ехэ Россин олохон хото городуудаар, Украина, Молдави, Дунда Азяаршье аяншалхадаа, хууршан Ардан Зонхоев буряад арадайнгаа нэрэ хүидые баhал нилээд дүнгэлсэhэн байха. 1952 ондо Дунда Азиин республикануудаар хуур, чанза дээрэ Ц. Л. Хоборковой дуулахадань наадажа үгэhэн. Үйгар гү, али таджик хатарнуудые Т. Е. Гергесовагай хатархадань доер гэжэ инструмент дээрэ наадаhан, харин оркестрээ виолончелиин парти гүйсэдхэжэ ябаhаниинь гайхалтай юм. Иимэ «дүрбэн ондоо инструмент дээрэ нэгэ доро наадаха — ёhотойл «дүрбэн тэгшэ» мэргэлтэй хүгжэмшэн ерэбэ» гэжэ тнихэдэ Дунда Азиин газетэнүүд гайхан, hайшаан тэмдэглээ hэн.

Гадна элитэ хууршан Ардан Зонхоев арадай дуушад — Н. Жугдурова, Б-Х. Дашиева, Ч. Шанюшкина болон бусадай аялга дуунуудые, хуур, чанза дээрэ шэмэглэжэ үгэhэниинь мэдээжэ. Тингээд өөрөө жэл бүри улам орёо зохёолнуудые репертуартаа оруулжа абаhан байдаг. Агууехэ классигууд П. Чайковскиин гү, али Д. Шостаковичой, буряадай композиторнууд Ж. Батуев гү, али Д. Аюшеевэй, монгол композиторнууд — Гончиксумлаа гү, али Жамьянай зохёолнуудые, буряад болон монгол арадуудай эгээл орёо ута аялга хухалгануудые гүйсэдхэдэг. Энэ хадаа хүгжэмшын абьяас бэлигэй улам схээр hалбаржа, мэргэжэл шадабариинь нарижажа байhанай бодото нэгэн гэршэ болоно. Хилын саагууршье аяншалхадань, энэ бэлиг шадабари тухайнь хэблэл газетэнүүд нэгэн дуугаар магтан бэшэдэг юм. Жэшээнь, Монголой Арадай Республикада али нэгэн коллективтэй хэдэн дахин ошоhоо, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэhэн, баhа орон дотороо арадай инструмент дээрэ наадагшадай конкурс-мүрысөөнүүдтэ шалгарhан байха. 1970 ондо Ленинградта тиимэ мүрысөөндэ дипломант болоод бусажа ерээ hэн.

Харин наhатайшаг болоходоо, өөрынгөө бэлиг шадабариие залуу үетэндэ дамжуулхые хүсэжэ, хүгжэмэй училищида, хуур, чанзын классуудта багшалжа ороо hэн. Мүнөө шабинарынь радио, телевидениин оркестртэ, дуу, хатарай «Байгал» ансамбльда гү, али хүүгэдэй hургуулинуудта хүдэлжэ байдаг. Онсо шалгарhан хөёр hурагшадынь Ташкентын консерватори түгэсхэжэ байнад.

Теэд мүнөө наhатайхан болоошье hаа, Ардан Зонхоев хуур, чанза дээрээ ханхинаса наадаhаар лэ.

— Би мүнөөшье Дандар Аюшеевэй «Балладые» хуур дээрэ наадаха дуратай хүм, — гээд, ханада үлгөөтэй байhан хуураа саб шүүрэн абажа, наадажа эхилхэдэнь, байгаалиин баян дэлгэр гоё hайхан зураглал — нара мандаhан, набша сэсэг hалбарhан урдашни аржын тогтоhон мэтэ болодог. Тингэн байтарнь хүгжэмынь өндоо ноото руу шэлжэн, гэнтэ hүрөтэйгөөр зэдэлжэ, тэрэ нара мандаhан дайдань бүрхэжэ, аадар бороо адхаржа, аянга hомо буужа эхилhэн мэтээр соностохо юм. Юу хэлэхэб даа, энэ хүгжэмэй өөрынь аялгаhаа гадна, хүгжэмшэнэй бэлиг шадабариие элирхэйлнэ хаям даа...

Буряад арадаа ойро холуур суурхуулhан хууршан, БурАССР-эй арадай болон габьяата артист мүнөө жараад наhатай болобошье, үнөөхил эдэбхитэй шударги зандаа. Тэрээндэ дорюун бэлигээ алдангүй, сарюун бэеэ хүгшэргэнгүй ябахыень хүсэн юрөөе!

Р. ЦЫБИКОВ.

АМИДЫ ГЭРШЭНҮҮД

«Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын бэшэгүүд». Москва, Политиздат, 1980.

МҮНӨӨДЭР

Ленинэй орденто локомотиввагон заhабарилгын заводой Соёлой ордондо үглөегүүр үдэрэй 11 часhаа «Чеоурашка» гэhэн киноклубта А. С. Пушкинай үльгэрнүүд гэhэн хөөрэлдөөн болохо. Үдэшэндөө арадай университедэй литературна факультедэйхид «Буряадай мүнөө үеын литература» гэhэн хөөрэлдөөн болохо юм.

Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой «Рассвет» гэжэ Соёлой ордондо мүнөөдэр үдэшын зургаан часhаа 22-дохи, 46-дахи hургуулинуудай hурагшадай дунда КВН үнгэргэгдэхэ. Удаань залуушуулай зугаа наадан, дуу, хүгжэмэй ансамблиин концерт.

Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай Соёлой ордондо үглөөдэр үдэрэй хоёр часhаа хүүгэдэй «Почемучка» гэжэ клубай ээлжэтэ хэшээл үнгэргэгдэхэ. Үдэшэндөө дискотекэ, зугаа наадан дэлгэгдэхээр хараалагдаа.

Шэлэй заводой клубта мүнөөдэр «Бидэнэр Соведүүдэй орондо ажаhуунабди» гэhэн хүүгэдэй утренник, үдэшэндөө зугаа наадан, хатар тай хидхэгдэхэ. Үглөегүүр Ленин социалис мүрысөө хэй» гэhэн ленинскэ үнгэргэгдэхэ юм.

Түмэр замайхидай мүнөөдэр, үглөедэр зугаа наадан, к

Барилгашадай. Серо рэмжэтэ, «Урожайн», тээлгын заводой, ин **дай клубуудта** дискотек хөөрэлдөөн, хатар та гэргэгдэхөөр хараалагдаа.

«Локомотив» булгэ шадай баазада үглөедэр хаhын эхилhэндэ лагдаhан мүрысөөн дунда үнгэргэгдэхэ. Үдэрэй 11 часhаа э **Буряадай АССР-эй ойн нэрэмжэтэ стади** үглөедэр конькигаар үдэрэй 11 часhаа үнгэ юм. «Труд» булгэмэл ордон соо ВЛКСМ-эй шанда хүртэхын т буляалдалгын б нээмэл мүрысөөн э

Авиазаводой, шэлэ спортын зал, бы олон тоото мүрысө гэргэгдэхөөр хараала

зугаа наадан, хатар та хидхэгдэхэ. Үглөегүүр Ленин социалис мүрысө хэй» гэhэн ленинскэ үнгэргэгдэхэ юм.

Түмэр замайхидай мүнөөдэр, үглөедэр зугаа наадан, к

Барилгашадай. Серо рэмжэтэ, «Урожайн», тээлгын заводой, ин **дай клубуудта** дискотек хөөрэлдөөн, хатар та гэргэгдэхөөр хараалагдаа.

«Локомотив» булгэ шадай баазада үглөедэр лэй хаhын эхилhэндэ лагдаhан мүрысөөн дунда үнгэргэгдэхэ. Үдэрэй 11 часhаа э **Буряадай АССР-эй ойн нэрэмжэтэ стади** үглөедэр конькигаар үдэрэй 11 часhаа үнгэ юм. «Труд» булгэмэл ордон соо ВЛКСМ-эй шанда хүртэхын т буляалдалгын б нээмэл мүрысөөн э

Авиазаводой, шэлэ спортын зал, бы олон тоото мүрысө гэргэгдэхөөр хараала

САГАН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр сэлмэлгэтэй, бүр хэлгэтэй байха, зарим нютагуудта багахананаар саhан орохо. Баруун-хойноhоо секундын 7—12 метр хүсэтэй өөр hалхилха. Үдэртөө 12—17 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ. Тинхэдэ зарим районуудта 22 гр тэр хүитэрхэ хараа галай урда эрэ гуудта ороидоол дус хүйтэн болоо

Республикымнай Улаан-Үдэдэ сэлм хэжэ байха, хирэ багахананаар саhан

Редактор

Р Б ГАРМ

БУРЯАД ХҮГЖЭМЭЙ ҮДЭШЭ

Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театрай ордон соо декабриин 7-до буряад хүгжэмэй үдэшэ болохоиь. СССР-эй арадай артистка Лариса Сахьянова, РСФСР-эй арадай артистнууд Дугаржап Дашиев, Ольга Короткова болон бусад суута дуушад, артистнууд концертдэ хабаадаха.

Буряад композиторнуудай эрхим зохёолнууд, арадай аялга дуунууд концертын программада оруулагдаха юм.

Уянгата хүгжэмдэ дуратайшуулые орденто театрнай урижа байна.

ШЭНЭ ОНЬhОН ҮГЭНҮҮД

Арадай жаргал—амгалан тайбанhаа,
Арадай зоболон—аюулта дайнhаа.
Хэлэhэн үгэдөө эзэн байха,
Хэhэн ажалдаа харюусалгатай байха.

Хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ,
Хэhэн ажалдаа оролдохо.
Оролдосын зэргээр—амжалта,
Амжалтын зэргээр—алдар соло.

Эбтэй ажалай үрэ ехэ,
Эбтэй зоной байдал шанга,
Эбтэй малай эдеэлсэ нэгэн.
Хүн бүхэнэй—оролдосоhоо,
Хүлэг морином—алхасаhаа.

Урдалагшад урагшань жүдхэхэ,
Хожомдогшод хойшонь татаха.
Оролдоол hаа—олзотой,
Залхуураал hаа—гарзатай.

Үнэлhэнай зэргээр ургаса абтаха,
Үтэгжүүлhэнэй зэргээр үрэжэл үгэхэ.
Сэбэр хубсаhан —нюдэнэй хужар,
Ирагуу хүгжэм—шэхэнэй шэмэг.

Б. НАМСАРАИН.

Үбэлэй ой соохи хон-жэн байдалые шагнаархан, үбдэгсөө саhан соогуур аалихан алхалхадаа, ямар нэгэн үльгэрэй орон хүрөөд ябаhандал мэдэрэл шамайе сорьёхо. Орой дээрэш hиимэгэр аад, санбар үнгэтэй ситец бүд шэнги үбэлэй тэнгэриин хүшэгэ намнлзаха. Гойроод зогсоhон хуhад хуба шүрөөр шэмэглээтэй, сагаан торгон нэмэргэ пулаадаар хушаатай басагад шэнгеэр харагдаха. Хүл дорош хуурай саhан хүрхүр бутаржа, ойрохонош бургаhаhаhан гүлгэ түүжэ ябаhан саб сагаахан шандага үргээжэрхинэ. Тинхэдэнь байра дээрээ тогтожо, хойноhоонь шэртэн хаража зогсохош. Гоё даа, үбэлэй ой соо, гоё!

П. БУРМАКИНАЙ фотоэтюд.

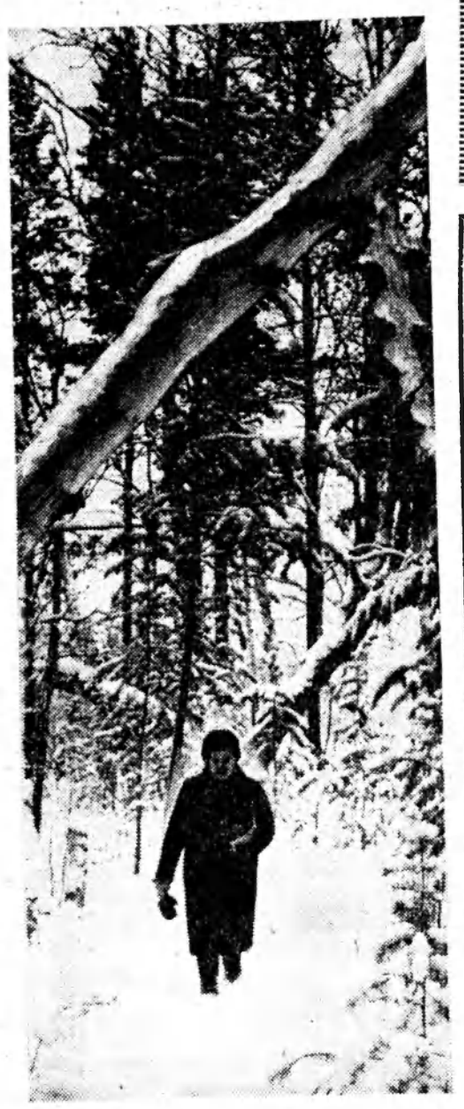

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. Буряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советэй хоёрдохи сесси дээрэ баталагдан абтаhан Хуулинуудые: «Буряадай АССР-эй 1981 оной Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб тухай» ба «Буряадай АССР-эй 1981 оной Гүрэнэй бюджет тухай», «Буряадай АССР-эй 1980 оной Экономическа ба социальна хүгжэлтын Гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай» ба «Буряадай АССР-эй 1979 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое баталха тухай тогтоолнууд. «КПСС-эй ЦК-да зүблөөн болобо» — ТАСС-ай материал. «КПСС-эй XXVI съездые үгтуулан» — республикын промышленна предприятинуудта, колхоз, совхозуудта дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй эршэ ба дэлисэ харуулhан тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Партийна ажабайдал: тоосоон ба hунгалта». «Үндэр эдэбхиин оршон байдалда» — Улаан-Удын Железнодорожно районой партийна конференци дээрэhээ А. Коротасвагай хэhэн тэмдэглэлнүүд. «Анхарагты: түрүү дүй дүршэл». «Таатай зохидшье, аша үрэтэйшье» — Ю. Коркиной корреспонденци.

Гурбадахи хуудаhанда. «Эрхэтэн, общество, хуули». «Гурим заршам сахилгын хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха» — «Правда Бурятии» газетын корреспондентын хэhэн хөөрэлдөөн. «Үрма баяр түрүүлхэ зохёол» — О. Куницынай статья.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Заншалта «Субботын галханай» материалнууд.

СӘНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.50 — «АБВГД-ейка». 10.20 — «Түрэлхидтэ зорюулагдаhан дамжуулга». 10.50 — «Манай адрес — Советскэ Союз». Белоруссиин уран hайханай бүлгэмүүдэй коллективүүдэй хабаадалгатай программа. 11.20 — «hайн шанартай эд бараа элбэг схээр гаргаха». 11.50 — П. Дюка. Хүгжэм. 12.05 — «Илагшад». Фронтдо нүхэсэгшэдэй клуб. 13.20 — «Спортлотогой» 49-дэхи тираж. 13.35 — «Уран шүлэг». Михаил Луконин. 14.25 — Арадай инструментнүүдэй ба арадай дуунуудай бүхэроссин конкурсыи лауреадуудай концерт. 15.05 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 15.20 — «Үхибүүдтэ. «Мушкетеры 4 «А» — телевизионно уран hайханай фильм. 16.00 — Финляндиин Национальна hайндэртэ — Бэсэ даанхай байдалай соносхогдоhон үдэртэ. Финляндиин телевизионно программа. 16.55 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 17.55 — «Иван Семенович Козловскиин концерт» — телевизионно фильм. 18.40 — Политическэ шэнжэлэгшэ Л. А. Вознесенскиин хөөрэлдөөн. 19.10 — «Музейн ба выставкын залнуудаар». Испаниин шэлэгдэмэл уран зурагууд. 19.40 — УССР-эй П. Вирскиин нэрэмжэтэ Гүрэнэй академическэ хатарай габьяата ансамблиин концерт. 20.25 — Тирсо де Молина. «Благочестивая Марта» — телевизионно уран hайханай фильм. (1-дэхи серии). 21.30 — «Время». 22.15 — «Благочестивая Марта» — телевизионно уран hайханай фильм. (2-дохи серии). 23.30 — «Москвагай олимпиадын одод». 1-дэхи фильм. Тамаралга. 00.30 — Шэнэ hонин.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор — 2-54-54, приемная — 2-54-93, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-34-05, перевод — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.
Н-00601 Заказ № 280. Индекс